

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Šárka Žižková

5. ročník

Obránců míru 1049, 742 21 Kopřivnice

Autorské právo v architektuře

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Veronika Křesťanová, Dr.**

Ústav: **Ústav práva občanského, práv průmyslových a práva soutěžního**

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 8. 2012

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým, a práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 30. 8. 2012

Podpis:

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucí mé práce JUDr. Veronice Křesťanové, Dr. za umožnění zpracování tohoto tématu, za cenné rady a připomínky, stejně tak mé rodině a přátelům za podporu při tvorbě této práce.

„Architektura je obrazem mysli společnosti“

Karel Čapek

Obsah:

Obsah:	4
Úvod.....	6
1. ARCHITEKTURA	8
1.1. Architektura	8
1.2. Lidová architektura	9
2. ARCHITEKTONICKÉ A URBANISTICKÉ DÍLO	11
2.1. Architektonické dílo	11
2.1.1. Vyjadřovací podoby architektonického díla a výkonové fáze projektování. 13	
2.2. Urbanistické dílo.....	17
2.3. Pojmové znaky architektonického díla	19
2.3.1 Výsledek tvůrčí činnosti autora	19
2.3.2. Jedinečnost díla jako výsledku tvůrčí činnosti	22
2.3.3. Povahová vlastnost díla být objektivně (tj. smysly) vnímáno jako výsledek (i součást) tvůrčí kategorie umění.	23
2.3.4. Vyjádření v jakékoliv vnímatelné (objektivně sdělitelné neboli jinými osobami seznatelné) podobě (v tzv. vnější formě)	24
2.3.5. Hodnota díla.....	24
2.4. Autorství	25
2.5. Speciální režim autorských děl	26
2.5.1. Spoluautorství	27
2.5.2. Zaměstnanecké dílo	27
3. PRÁVA AUTORA ARCHITEKTONICKÉHO DÍLA A VLASTNÍKA STAVBY . 30	
3.1. Práva autora architektonického díla.....	31
3.1.1. Osobnostní práva	31
3.1.2. Majetková práva autora	36
3.1.3. Režim děl vytvořených z vlastního podnětu autora a děl vytvořených z podnětu jiné osoby nežli autora	38
3.1.4. Autorské honoráře architektů.....	39
3.1.5. Kolektivní správa děl architektonických	41
3.2. Práva vlastníka stavby	43
3.2.1. Změny staveb	44
3.2.2. Užití stavby	45
3.2.3. Dílo vytvořené na objednávku	46
4. PRÁVO UŽÍVAT ARCHITEKTONICKÉ DÍLO.....	49
4.1. Právo dílo užít.....	49
4.1.1. Rozmnožování	49
4.1.2. Rozšiřování	51
4.1.3. Vystavování	51
4.2. Volné užití díla a zákonné licence	51
4.2.1. Volné užití díla.....	53
4.2.2. Zákonné licence	53
4.3. Architektonické dílo užitá v reklamě.....	56
4.4. Licence Creative Commons	58
5. SYSTÉM OCHRANY ARCHITEKTONICKÉHO VČETNĚ URBANISTICKÉHO DÍLA.....	60
5.1. Ústavněprávní ochrana architektonického díla.....	60

5.2. Soukromoprávní ochrana díla architektonického	61
5.2.1. Ochrana autorského práva dle Autorského zákona.....	61
5.2.2. Obecné občanskoprávní nástroje ochrany architektonického díla.....	66
5.3. Trestněprávní ochrana.....	69
5.4. Ochrana proti správním deliktům	70
6. ARCHITEKTONICKÉ DÍLO A ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK, SOUTĚŽ O NÁVRH	71
6.1. Veřejné architektonické a urbanistické zakázky.....	72
6.2. Soutěž o návrh	73
6.2.3. Na soutěž o architektonický návrh navazuje zadání veřejné zakázky na zhotovení projektové dokumentace.	76
6.2.4. Na základě soutěže mají být vybranému účastníkovi či účastníkům soutěže o návrh poskytnuty soutěžní ceny nebo platby	77
6.2.5. Na soutěž o architektonický návrh navazuje zadání veřejné zakázky na služby	79
6.2.6. Na soutěž navazuje zadání veřejné zakázky na služby a současně na základě této soutěže mají být vybranému účastníkovi či účastníkům soutěže o návrh poskytnuty soutěžní ceny nebo platby	79
Závěr	80
Seznam zkratk	82
Použitá literatura	83
Název práce v anglickém jazyce.....	91
Abstrakt.....	92
Abstract.....	94
Klíčová slova	96
Key words	96

Úvod

Úloha architektury hraje v celých dějinách lidstva nezanedbatelnou roli. S architekturou se setkáváme dnes a denně. Bohužel jen málokdy si uvědomujeme, jak je tato role významná. Architektura má pro člověka hned několik funkcí, jsou jimi funkce užitná, estetická, ale i symbolická. Ve stavbách se rodíme, ve stavbách vyrůstáme a žijeme. Troufám si říct, že přáním každého je žít v oku lahodícím a pozornost budícím domě. Stejně jako dílo hudební, dramatické, malířské, je i architektonické dílo chráněno autorským právem.

Téma architektury a autorských práv jsem si pro svou diplomovou práci zvolila hned z několika důvodů. Architektura se z mého pohledu naprosto vymyká z výčtu běžných uměleckých děl. Je to snad její všudypřítomností, tím, že ať se člověk sebevíce snaží, architektuře neunikne, je součástí našich životů. Tématikou architektury a autorských práv se autorský zákoník dotýká jen velmi sporadicky, v České republice neexistuje monografie, jež by se komplexně zabývala touto problematikou. Při mém studiu v zahraničí se mi dostala do rukou publikace „*Arquitectura y derecho de autor*“,¹ jejíž přečtení mě také velmi inspirovalo při volbě tématu mé práce.

V úvodníku sborníku o autorských právech v architektuře je řečeno, že „*orientace v autorském právu týkajícím se architektury je pro většinu lidí nesnadná, problematika je jedna z nejsložitějších.*“² S takovým tvrzením nelze jinak než souhlasit. V mé diplomové práci jsem si stanovila za cíl popsat nejzávažnější problémy, jež se dotýkají autorského práva ve spojení s architekturou.

Mým záměrem je poskytnout obecnou charakteristiku architektury a architektonického díla včetně díla urbanistického, pozornost věnuji i lidové architektuře, již autorský zákon ustanovením § 3 písm. b) ze své působnosti vyjímá. Ve třetí kapitole se pokusím vytyčit hlavní body střetu autorského práva autora architektonického díla a vlastníka, popř. uživatele architektonického díla, resp. jeho rozmnoženiny představované především stavbou. Ve čtvrté kapitole se budu podrobně věnovat právu užít architektonické dílo, ať již z pohledu autora či osoby, jež je oprávněna k výkonu takového práva. V neposlední řadě se má pozornost upřít i k ústavněprávní,

---

¹ DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005.

² *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Editor Markéta Pražanová. Praha: Česká komora architektů, 2009, 45 s.

občanskoprávní, trestněprávní a správní ochraně architektonického díla. Mým záměrem je v poslední části práce poskytnout obecnou charakteristiku zadávání veřejných zakázek v oblasti architektury a soutěží o architektonický návrh.

Hlavním cílem práce je tedy dát ucelený přehled o oblasti autorských práv ve spojení s architekturou a pokusit se objasnit některé pasáže uvedením praktických případů.

1. ARCHITEKTURA

1.1. Architektura

Definovat pojem architektura je úkolem nelehkým, na tom se shodne velké množství nejen architektů. Vymezení, jež se mi jeví, jako značně přiléhavé říká, že „*architektura je prostorová tvorba. Tvorba, jejíž výsledek je v prostoru, nikoliv ve tvaru jako v sochařství, nikoliv ve zvuku jako v hudbě a nikoliv v jazyce jako v literatuře.*“³ Dle mého úsudku je architektura taktéž velmi zdařile vymezena v *Encyklopedii světové architektury*.⁴ Toto vymezení pojímá architekturu ve třech rovinách. Nejužší pojetí shledává architekturu jako vrcholnou formu stavitelství, tzv. umění stavět, jež se od stavitelství, které plní pouze užitkové funkce, liší schopností vyvolat v pozorovateli určitý dojem, myšlenku či citové hnutí. Širší pojetí vnímá architekturu jako souhrn stavitelského umění, respektive kompromis mezi vizí architekta a požadavky stavebníka. A nakonec nejširší pojetí říká, že architektura je utváření celého životního prostředí uměleckými prostředky v návaznosti na dostupnou techniku a vědecké poznatky.

Architektura nepředstavuje pouze duševní tvůrčí činnost architekta, ale její součástí jsou i čistě technické postupy. Architektura není právním pojmem, tím je architektonické dílo. Proto je důležité rozlišit architekturu od architektonického díla, až to, jako dílo individualizované je chráněno autorským zákonem. Trendem poslední doby jsou satelitní městečka, o kterých lze uvažovat jako o architektuře, ale požadavky architektonického díla dle mého názoru již nesplňují.

Architekturu lze rozlišit na klasickou architekturu budov, architekturu interiéru neboli bytovou architekturu, architekturu krajinářskou, zahradní, či urbanismus. Předmětem mé práce je však především architektura budov.

---

³ SLÁDEČEK, S. co je architektura. [cit. 2012-08-26]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&id=587&type=3&>.

⁴ DUDÁK, V.; POŠVA, R.; NEŠKUDLA, B. *Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu*. 2. vydání. Praha: Baset, 2002, 534 s.

1.2. Lidová architektura

„Každá společnost vtiskne právě prostřednictvím staveb lidskému sídlu určitý obraz doby, ve které se daná vývojová etapa vesnice či města nacházela.“⁵ Lidová architektura představuje „soubor stavebních projevů nebo jednotlivé stavební objekty vytvořené lidovými staviteli“ v souladu s dobovými potřebami, požadavky a tradicemi. Příznačné je i použití stavebního materiálu dostupného v regionu⁶ či stavba svépomocí.

Ustanovení Preambule Ústavy „*My občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, odhodláni strážiti a rozvíjet zděděné kulturní, hmotné a duchovní bohatství*“⁷ představuje nepřímou ústavně právní ochranu poskytovanou lidové architektuře ve veřejném zájmu.

Lidová architektura není pojmem právním. Autorský zákon pojem tradiční lidové kultury nikterak neuzavírá, proto je možno lidovou architekturu subsumovat pod její koncept. Autorskoprávní ochrana se nevztahuje na výtvořiny tradiční lidové kultury. Oproti úředním dílům však důvodem výjimky není veřejný zájem na jejich přístupnosti veřejnosti, ale skutečnost, že pravé jméno autora není obecně známo, nejde-li však o dílo anonymní či pseudonymní.⁸ I když je dílo tradiční lidové kultury vyňato z ochrany dle autorského práva, autorský zákon mu přiznává specifickou ochranu v podobě zákazu užití takového díla způsobem, jenž by snižoval jeho hodnotu. Takovéto ustanovení připomíná pietní ochranu autorského díla, o které pojednávám později.

Především v druhé polovině 20. století docházelo k nešetrným zásahům do děl lidové architektury. Byly uskutečňovány přestavby, či rekonstrukce za užití materiálů, jež byly pro takové stavby nevhodné, nemluvě o skutečnosti, že takovými zásahy dílo nenávratně ztratilo na hodnotě.

V české autorskoprávní ochraně je institut tradiční lidové kultury zakotven až autorským zákonem z roku 2000,⁹ předchozí autorskoprávní úprava¹⁰ jej neregulovala. Z hlediska lidové architektury by však bylo vhodnější, kdyby byl institut tradiční lidové

---

⁵ HANÁK, M. Ochrana urbanistických a architektonických hodnot zástavby. [cit. 2012-08-25]. Dostupné z: <http://pravnickiradce.ihned.cz/c1-51334100-ochrana-urbanistickych-a-architektonickych-hodnot-zastavby>

⁶ FROLEC, V. Lidová architektura. [cit. 2012-08-28]. Dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/architektura.htm#architektura>.

⁷ Preambule ústavního zákona č. 1/1993 S., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Ustanovení § 3 písm. b) AutZ.

⁹ Zák. č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon).

¹⁰ Zák. č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském). Zák. č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon). Zák. č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

kultury v autorském zákoně blíže specifikován a lidová architektura v něm byla výslovně uvedena, neboť současná úprava může budít dojem, že lidová architektura není zařazena mezi výjimky z ochrany dle autorského práva.

Dílo lidové architektury je tedy dílo, jež splňuje pojmové znaky vyjádřené ustanovením § 2 AutZ, jméno autora není obecně známo a zároveň nejde o dílo anonymní či pseudonymní, respektive nejde o dílo autora, jenž vyjádřil vůli zveřejnit dílo bez udání jména, popřípadě pod krycím jménem nebo pod uměleckou značkou.¹¹

---

¹¹ Ustanovení § 3 písm. b) a ustanovení § 7 AutZ.

2. ARCHITEKTONICKÉ A URBANISTICKÉ DÍLO

2.1. Architektonické dílo

Architektonické dílo třeba chápat jako nástroj kultury, jehož prostřednictvím člověk organizuje, koncipuje, realizuje a užívá obytný prostor tak, aby vyhovoval jeho aktuálním ekonomickým, sociálním, profesním a osobním potřebám sledujícím účel zlepšení jeho způsobu života.¹²

Architektonické dílo je v českém právu upraveno zák. č. 121/2000 Sb., o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále „AutZ“), a to § 2, jehož ustanovení považuje za *předmět práva autorského dílo literární a jiné dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Dílem je zejména (...), dílo architektonické včetně díla urbanistického (...)*. V předchozí právní úpravě¹³ autorského práva se užívalo pojmu *dílo umění architektonického*, tato změna je však čistě terminologická a na pojmové pojetí architektonického díla nemá žádný vliv. Výklady pojmu architektonického díla se vesměs shodují na tom, že dílem architektonickým je individuální estetické ztvárnění prostoru tvořícího součást životního prostředí, vznikající nejen v oblasti architektury stavební, ale i v jiných oblastech, jako např. architektury interiérové, jevištní či zahradní¹⁴.

Aby bylo dílo považováno za autorské a požívalo tak ochrany poskytované právem autorským, je třeba, aby byly kumulativně splněny nezbytné náležitosti, tzv. legální pojmové znaky architektonického díla. Dle právní teorie¹⁵ jde tedy o dílo, jež je *výsledkem tvůrčí činnosti autora; jehož jedinečnost je výsledkem tvůrčí činnosti; u něhož je dána povahová vlastnost být objektivně (tj. smysly) vnímáno jako výsledek (i součást) tvůrčí kategorie umění; vyjádřené v jakékoliv smysly vnímatelné podobě (vnější formě)*. Z výše zmíněného plyne, že pojem architektonického díla, stejně tak jako širší pojem autorského díla, je institutem značně subjektivním, čím je jeho vyčerpávající definování značně ztíženo.

---

¹² DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005.

¹³ Zák. č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

¹⁴ KNAP, K. *Autorský zákon a předpisy související: komentář*. 6. upr. vyd. Editor Jan Kříž. Praha: Linde Praha, 1998, 588 s.

¹⁵ TELEČ, I.; TUMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 16 – 22.

Dle systematického uspořádání druhů děl poskytnutého v komentáři¹⁶ k AutZ je dílo architektonické zařazováno, s ohledem na jeho mimoprávní povahu a na legální kategorizaci provedenou v generální klauzuli § 2 odst. 1 AutZ pod skupinu děl uměleckých. Mezi formy architektonických děl patří např. stavby, skici, architektonické návrhy, makety, interiéry, výtvořiny zahradní a jevištní architektury, výtvořiny urbanistické aj. Od ostatních druhů uměleckých děl¹⁷ se architektonické dílo odlišuje především svou hospodářsky účelovou a funkční determinovaností. Architektonická díla jsou svou podstatou díla tak rozsáhlá, že je autoři povětšinou netvoří jen tak pro samu sebe, ale z podnětu jiných osob. Jde většinou o díla vytvořená na zakázku, kdy je svoboda tvůrčí činnosti autora omezena požadavky a limity kladenými ze strany objednatele. Problematikou zakázkových architektonických děl se budu zabývat později.

Když se řekne architektonické dílo, mnoho, ne-li většina, lidí se představí již hotové stavby, ty jsou však odvozenou zpracovanou podobou, trojrozměrnou rozmnoženinou díla. Avšak architektonické dílo je pojmem velmi obsáhlým, který mimo staveb, se kterými se každodenně dostáváme do styku, obsahuje i jiné vyjadřovací podoby. K tomu, aby dílo bylo považováno za architektonické, není nezbytně nutné, aby došlo k finálnímu zhotovení stavby domu, i když by se to dalo předpokládat. V některých případech není ani zbudování samotné stavby zamýšleno či objektivně možné, ať již z důvodů ekonomických, stavebně - technických či jiných. Jde např. o soutěžní návrhy (skica či model), kdy je za architektonické dílo považována architektonicky - umělecká vize autora.

Z pojmu architektonického díla chráněného autorským právem je třeba vyjmout díla, která postrádají originalitu a jsou výsledkem pouze mechanické práce autora, i když obsahují určitý typ duševní činnosti. Není tedy architektonickým dílem dílo vyplývající bezprostředně z předem určených technických dispozic, které postrádá znaky uměleckého výtvarného projevu a není individuálním výtvořem.¹⁸ Mezi taková díla řadíme „paneláková sídliště,“ kdy použití výrazu architektonického díla ve spojení s tímto pojmem by bylo krajně nevhodné. Takové dílo postrádá nezbytný rys autorského

---

¹⁶ TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 27 – 32.

¹⁷ Díla hudební; divadelní; fotografická a díla vyjádřená postupem podobným fotografii; audiovizuální; výtvarná; umění užitého; jiná díla umělecká.

¹⁸ KRÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. *Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008, s. 11 – 30.

díla, kterým je schopnost být objektivně vnímána jako výsledek (i součást) tvůrčí kategorie umění. Avšak jde o hodnocení, z mé strany, značně subjektivní, určitě se najdou i tací, kteří mohou „paneláky“ považovat za architektonické skvosty. Posouzení, zda jde či nejde o architektonické dílo, by v případě sporu bylo na soudu. V mnoha případech je velmi složité stanovit co je autorským dílem a co nikoliv, a o tzv. umělecké kráse si už netroufám ani polemizovat.

2.1.1. Vyjadřovací podoby architektonického díla a výkonové fáze projektování

Zpracování projektové dokumentace k zamýšlené stavbě je procesem zdoluhavým a je tedy žádoucí i logické, aby autorskoprávní ochraně podléhala nejen výsledná stavba, avšak i všechny stavbě předcházející vyjadřovací podoby architektonického díla. Ochrana dle autorského zákona je poskytována nejen dílu dokončenému, avšak i jeho jednotlivým vývojovým fázím a částem, pokud jsou samy o osobě schopny naplnit pojmové znaky stanovené pro autorské dílo.¹⁹ Počítáno je i s možností, že se u jednotlivých fází architektonického díla bude lišit autor, což dozajista v praxi není jevem neobvyklým, jelikož autorem původního náčrtu může být jeden architekt, kdežto na vypracování projektové dokumentace bude pracovat již jiný.

Zpracování projektové dokumentace je možné rozdělit do devíti charakteristických fází projektování, které je následně možno zařadit do čtyř etap:

1. etapa – předprojektová příprava stavby:

- příprava zakázky/přípravné práce,
- vypracování návrhu/studie stavby,
- vypracování dokumentace k územnímu řízení;

2. etapa – projektová příprava stavby:

- vypracování dokumentace ke stavebnímu řízení,
- vypracování dokumentace pro provedení stavby;

3. etapa – zadávací výkony:

- vypracování dokumentace pro zadání stavby/tendrová dokumentace,
- výběr dodavatele stavby;

---

¹⁹ Ustanovení § 2 odst. 3 AutZ.

4. etapa – prováděcí výkony:

- výkon autorského technického dohledu,
- uvedení stavby do užívání.²⁰

Předprojektová příprava stavby

První předprojektová etapa, jíž prochází architektonické dílo, spočívá v analýze individuálních požadavků a potřeb objednatele díla, území, na němž má být stavba situována, základní představy o použitých materiálech, technologiích a mnoho dalších činitelů, jež mají vliv na ucelení primární idey architekta o vznikajícím díle. V tomto okamžiku dochází ke zhotovení architektonického díla v primární dvojrozměrné podobě, jíž je náčrt. Ostatní podoby architektonického díla jsou dále vždy jen odvozené od originálního náčrtu.

Fáze vypracování návrhu je jednou z nejvýznamnějších fází projektování, co se týče autorského přínosu architekta k dílu. Podstatu této fáze přesně vystihl JUDr. Plos ve své přednášce na Mezinárodním sympoziu o autorských právech v architektuře: *„návrh/studie stavby je předprojektová část dokumentace dokládající koncepční, tvarové, hmotové, materiálové, technologické a technické, dispoziční a provozní řešení stavby, objektu nebo zařízení popřípadě jejich souboru, jejímž smyslem a účelem je vzájemné ujasnění si záměrů a stavebního programu mezi klientem a architektem a ověření proveditelnosti stavebního programu ve zvoleném území.“*²¹ Běžně vypracovává architekt několik variant návrhu stavby, z nichž si následně klient volí ten, jenž bude dále realizován.

V závěru této etapy je vypracována dokumentace určená k územnímu řízení, jež je odvozenou zpracovanou podobou dvojrozměrné rozmnoženiny díla. Projektová dokumentace určená k územnímu řízení je podřízená požadavkům stanoveným stavebním zákonem²² a navazujících předpisů, zejména vyhlášek ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o územním řízení, č. 500/2006 Sb., o územní

---

²⁰ PLOS, J. Krátký obecný komentář k problematice kalkulace honorářů. [cit. 2012-06-25] Dostupné z: www.cka.cc/pravni_predpisy/standardy_vykonu.

²¹ PLOS, Jiří. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře. Sborník přednášek z mezinárodního sympozia*. Praha: Česká komora architektů, 2009.

²² Z. č. 183/2006Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů.

dokumentaci, č. 501/2006 Sb., o požadavcích na využití území a dalších. „*Dokumentace k územnímu řízení obsahuje projekt dokládající základní tvarové/hmotové, materiálové, technologické a technické, dispoziční a provozní řešení stavby, objektu nebo zařízení, popřípadě jejich souboru, především z hlediska souladu s požadavky klienta a v souladu s územně plánovací dokumentací, popřípadě s územněplánovacími podklady a s předchozími rozhodnutími o území; projekt musí vyhovovat podmínkám ochrany zdravých životních podmínek, ochrany přírodních a krajinných složek životního prostředí, zejména ochrany přírody a krajiny, ochrany zemědělského půdního fondu, pozemků určených k plnění funkcí lesa, vod, vzduší, podmínkám ochrany kulturního bohatství, zejména památek a obecným technickým požadavkům zabezpečujícím užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, popřípadě speciálním předpisům stanovujícím základní technické podmínky dopravní, energetické, protipožární, bezpečnostní konstrukční, uživatelské a provozní, bezpečnosti práce a technických zařízení a podobně.*“²³

V tomto případě jde o užití díla pro správní řízení, což podléhá úřední licenci dle ustanovení § 34 písm. a) autorského zákona.

Projektová příprava stavby

Projekt určený ke stavebnímu řízení se od projektu určeného k územnímu řízení odlišuje především tím, že již nejde o základní řešení, avšak o předložení podrobného řešení všech náležitostí stavby, včetně komplexních řešení technické, občanské či jiné vybavenosti nezbytné k plnohodnotnému užívání stavby. Rozsah a obsah dokumentace nezbytné pro ohlášení stavby, či žádost o stavební povolení je upraven vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj.²⁴ Jde o soubor dvourozměrných výkresů a plánů architektonického díla, doplněných o popisné úseky, jehož účelem je zachytit skutečný stav objektu a poskytnout tak zhotoviteli dostatečně informací pro provedení stavby.

---

²³ PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 11 – 15.

²⁴ Vyhláška MMR č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, příloha č. 1 Rozsah a obsah projektové dokumentace pro ohlášení stavby uvedené v § 104 odst. 2 písm. a) až d) stavebního zákona, k žádosti o stavební povolení podle § 110 odst. 2 písm. b) stavebního zákona a k oznámení stavby ve zkráceném stavebním řízení podle § 117 odst. 2 stavebního zákona.

Ke zpracování projektové dokumentace určené ke stavebnímu řízení je oprávněn pouze autorizovaný subjekt dle zák. č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

Projektová dokumentace v této etapě představuje odvozenou zpracovanou podobu dvojrozměrné rozmnoženiny díla. Stejně tak jako tomu je u projektové dokumentace k územnímu řízení, podléhá užití projektu za účelem obstarání stavebního povolení úřední licenci.

Dokumentace určená k provedení stavby je upřesněním předchozích dokumentací do té míry, aby podle ní mohl postupovat dodavatel stavby při jejím zhotovení.

Zadávací výkony

Tato etapa se skládá z vypracování dokumentace pro zadání stavby a úkonů směřujících k výběru dodavatele stavby. V této etapě dochází nejčastěji ke specifikaci rozpočtu zamýšlené stavby a dohodování jednotlivých smluvních podmínek, za nichž bude stavba dodána. Z uvedeného tedy plyne, že tato etapa je nejméně spojená s autorským přínosem architekta.

Prováděcí výkony

V posledním souboru výkonů je nejpodstatnějším bezesporu autorský dozor. Architekt dohlíží po celou dobu zhotovování stavby nad souladem prováděné stavby s projektem, především co do tvarových, hmotových, materiálových, technických a technologických, dispozičních a provozních parametrů.

Velké finále celého procesu pak tvoří uvedení odvozené zpracované podoby trojrozměrné rozmnoženiny díla, stavby, do užívání.

Celý proces zpracování projektové dokumentace stavby, počínajíc náčrtem, uvedením stavby do užívání konče, prochází vývojem směřujícím od hrubé konceptuální představy o vzhledu díla až po jednotlivé detaily prováděného objektu.

Tvůrčí přínos autora se v odlišných fázích projektování liší svou intenzitou, nejvýznamněji se projevuje v raných fázích projektu, což však neznamená, že v dalších fázích je autorský přínos nepodstatný. V praxi je mnohokrát zapotřebí, aby byly některé detaily domyšleny a upravovány až v okamžiku provádění stavby. V průběhu všech etap má architekt právo autorského dohledu, jímž má být zamezeno užití díla způsobem, jenž by snižoval jeho hodnotu.²⁵

2.2. Urbanistické dílo

Urbanismus, aneb kultura stavení měst, patří mezi jednu z nejstarších činností na světě. V současné době však urbanismus u nás hledá cestu k nalezení rovnováhy mezi historickou kvalitou a současným neutěšeným stavem, jehož vlajkovou lodí je předměstské bydlení v podobě katastrofálních satelitních městeček.

Urbanistické dílo je uvedeno v demonstračním výčtu předmětů autorskoprávní ochrany jako autorské dílo architektonické včetně díla urbanistického.²⁶ Urbanistickým počinem je urbanistická, dnes územní, studie a územně plánovací dokumentace.²⁷ Ochrana urbanistického díla se vztahuje jednak na dílo dokončené, jednak na jeho vývojové fáze a části.

Územní studií dle stavebního zákona „*navrhuje, prověřuje a posuzuje možná řešení vybraných problémů, případně úprav nebo rozvoj některých funkčních systémů v území, například veřejné infrastruktury, územního systému ekologické stability, které by mohly významně ovlivňovat nebo podmiňovat využití a uspořádání území nebo jejich vybraných částí.*“²⁸ Zpracování územní studie a územně plánovací dokumentace jsou vybranými činnostmi ve výstavbě,²⁹ k jejichž zpracování jsou povolány pouze fyzické osoby s autorizací k výkonu takové činnosti, tj. autorizovaní architekti a autorizovaní inženýři v rozsahu jím svěřeným zákonem.³⁰ Územní studii jakožto územně plánovací

---

²⁵ Ustanovení § 11 odst. 3 AutZ.

²⁶ Ustanovení § 2 odst. 1 AutZ

²⁷ PLOS, J. Urbanistická koncepce je předmětem autorskoprávní ochrany. [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/dotaz-urbanisticka-koncepce

²⁸ Ustanovení § 30 odst. 1 StavZ.

²⁹ Ustanovení § 158 odst. 1 StavZ.

³⁰ Autorizovaný architekt dle ustanovení § 4 a §17 zák. č. 360/1992 Sb., autorizovaný inženýr dle ustanovení § 5 a § 18 stejného zákona.

podklad pořizuje obecní úřad obce s rozšířenou působností,³¹ obecní úřad, jež zajistí splnění kvalifikačních požadavků pro výkon územně plánovací činnosti,³² újezdní úřad³³ a v rozsahu potřebném pro pořizování politiky územního rozvoje také krajské úřady a Ministerstvo pro místní rozvoj.³⁴ Návrh či náčrt územní studie nebo územní plánovací dokumentaci však může vytvořit i neautorizovaná fyzická osoba.

Dle ustanovení § 25 stavebního zákona jsou územně plánovací podklady tvořeny územně analytickými podklady a územními studii a představují podklad politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace. Územně plánovací dokumentací se rozumí zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán,³⁵ všechny tři typy jsou vydávány formou opatření obecné povahy dle správního řádu.³⁶ S ohledem na ustanovení § 3 AutZ se na územně plánovací dokumentaci pro její formu nevztahuje ochrana dle autorského práva neb jde o úřední dílo.

Pořizovatel v zadání územní studie určí její obsah, rozsah, cíle a účel. Dle JUDr. Kumprechta je „*urbanistická studie zkrátka a dobře úředním dílem*,“ jelikož v jejím zpracování nevidí, slovy autorského zákona žádný jedinečný výsledek tvůrčí činnosti.³⁷ Zpracovateli zadání urbanistické studie jsou přesně stanoveny pokyny pro její zpracování, jež musí respektovat, nezbyvá mu tedy žádný prostor pro tvůrčí činnost. Návrh územní studie řeší vybrané otázky změn území, do nichž architekt bezesporu vkládá určitou část své osobnosti a tedy tvůrčí přínos. Z autorskoprávního hlediska je tedy podstatným, zda je návrh územní studie, či územní studie, jež je vývojovou fází územně plánovací dokumentace, vydán formou opatření obecné povahy jako územně plánovací dokumentace. Taková část by AutZ chráněna nebyla, jelikož by spadala pod úřední dílo, jež, jak už jsem zmínila, je z ochrany autorského práva ve veřejném zájmu vyňato.

Autorskoprávní ochrana tedy náleží těm urbanistickým dílům, jež nejsou považována za díla úřední dle ustanovení § 3 písm. a) AutZ.

---

³¹ Ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) a c) StavZ

³² Ustanovení § 6 odst. 2 StavZ.

³³ Ustanovení § 10 odst. 2 písm. a) StavZ a projednává jej Ministerstvo obrany.

³⁴ Ustanovení § 7 a § 11 StavZ.

³⁵ Ustanovení § 2 odst. 1 písm. n) StavZ.

³⁶ Ustanovení § 171 a násl. zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ KUMPRECHT, Pavel. Literatura k § 2 odst. 1 AutZ. [cit. 2012-03-31]. Dostupné z ASPI.

2.3. Pojmové znaky architektonického díla

„Pojmové znaky díla“ jsou termínem, jenž sice autorský zákon explicitně nepoužívá, avšak autorskoprávní nauka s ním zachází zcela běžně. Pojmové znaky autorského díla jsou v autorském zákoně vyjádřeny, avšak nejsou systematicky uspořádány do jediného ustanovení. Aby se určité dílo mohlo stát předmětem autorskoprávní ochrany, musí kumulativně naplnit tyto pojmové znaky:

- a) být výsledkem tvůrčí činnosti autora;
- b) jedinečnost díla dána jako výsledek tvůrčí činnosti;
- c) být vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě;
- d) být objektivně vnímáno jako výsledek tvůrčí kategorie umění anebo tvůrčí kategorie vědy.³⁸

Kromě naplnění kumulativních pojmových znaků stanovených autorským zákonem je třeba, aby tvorba nebyla vyřazena z autorskoprávní ochrany některým z dalších ustanovení autorského zákona.³⁹ Například ideová vize stavby, již má architekt v hlavě, nemůže být sama o sobě předmětem autorskoprávní ochrany, jelikož jde o pouhou myšlenku, která postrádá pojmový znak vyjádření v objektivně vnímatelné formě. Mimo to je myšlenka zahrnuta i do demonstrativního výčtu toho, co nespĺňuje znaky autorského díla v ustanovení § 2 odst. 6 AutZ.

Pokud by nebyl naplněn byť jediný z legálních pojmových znaků, jednalo by se sice o dílo v obecném smyslu nehmotného výsledku činnosti, avšak nejednalo by se o dílo, jež podléhá autorskoprávní ochraně.

2.3.1 Výsledek tvůrčí činnosti autora

Autorský zákon poskytuje normativní definici autora díla, jímž je pouze fyzická osoba, která dílo vytvořila.⁴⁰

Problematika však vyvstává s pojmem „tvůrčí činnost.“ Sám autorský zákon neposkytuje definici „tvůrčí činnosti“ jež není považována za právní pojem. Nejvyšší soud charakterizuje tvůrčí činnost jako činnost spočívající ve vytvoření něčeho

---

³⁸ Ustanovení § 2 AutZ

³⁹ Ustanovení § 2 odst. 6 AutZ; ustanovení § 3 AutZ

⁴⁰ Ustanovení § 5 odst. 1 AutZ

nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvar vůbec nebyl dosažen. V tvůrčí činnosti mohou být obsaženy i prvky netvůrčí povahy rutinně mechanické, administrativní, často i strojové.⁴¹

V posledních dekádách se v souvislosti s architektonickou tvorbou posiluje úloha různých softwarů pro projektování, např. všeobecně známý CAD,⁴² jež umožňuje architektovi více času věnovat vlastní tvorbě. Poskytují větší přesnost modelů a také možnost přecházet z dvourozměrných vyobrazení projektu do trojrozměrných.

Existuje řada zastánců názoru, že činnost, jež je ryze technického charakteru je činností mechanickou a naprosto determinovanou, a je tedy vyloučeno mluvit o ní jako o činnosti tvůrčí, jelikož poskytuje nulový prostor pro volní či kreativní aktivitu. S takovýmto názorem si dovolím nesouhlasit. Pravdou je, že v architektonické tvorbě je řada úkonů, které nemůžeme ani zdaleka považovat za úkony tvůrčí duševní povahy, příkladem takové činnosti je rýsování či vyhotovení technického rozpisu dokončeného architektonického díla. Avšak nekreativnost některých úkonů nevylučuje skutečnost, že celek je v součtu svých částí výsledkem oné tvůrčí duševní činnosti autora a stává se tak předmětem autorskoprávní ochrany.

Akad. arch. Jan Sapák, jde až tak daleko, tvrdíc, že „*si nevybavuje žádný technický úkol, který by byl natolik předurčen, že by v něm nebylo místo pro tvořivost, pro hledání odlesku krásy.*“ Dle jeho mínění existuje na stavbách zanedbatelné množství úkonů na tolik determinovaných, že neposkytují prostor tvůrčí činnosti.⁴³

S ohledem na povahu architektonické tvorby je třeba dodat, že tvůrčí činnost architekta má své meze, které jsou v některých ohledech pro kreativitu architekta mnohem více svazující, nežli limity tvůrčí činnosti jiných umělců, pokud se u nich vůbec o takových limitech hovořit dá.

Prvním takovýmto omezením je účelové a funkční předurčení architektonického díla, které vyplývá z jejich společensko-hospodářského významu, jímž je každodenní užívání. Architekt je tedy nepřímou nucen k tomu, aby jeho dílo bylo schopno plnit

---

⁴¹ Viz. Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 11. 9. 2009, sp. zn.:30 Cdo 4924/2007.

⁴² AutoCAD Architecture. Webový portál Autodesk: <http://www.autodesk.cz>

⁴³ SAPÁK, J. Fáze projektové činnosti architekta a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 16 – 18.

funkci, k níž je určeno. Na předchozí navazuje i skutečnost, že architekt je při tvorbě do značné míry vázán požadavky a přáními klienta, na jehož podnět je dílo uskutečňováno.

Omezení tvůrčí činnosti bezesporu představuje i území, na němž má být stavba zřízena. Architekt musí brát v úvahu dispozice daného terénu, jimiž jsou jednak přírodní vlastnosti pozemku, jako rázovitost, nadmořská výška, jednak napojení na inženýrské sítě, komunikace, zásady organizace výstavby na dotyčném území, i napojení na okolní výstavbu.

Významné omezení tvůrčí činnosti architekta představuje i zákon o památkové péči,⁴⁴ především ustanovení o kulturních památkách, památkových rezervacích či památkových zónách, či ustanovení o obnově kulturních památek. Nutno vycházet z existence celospolečenského zájmu na ochraně památek, proto je v podstatě nemožné získat stavební povolení pro realizaci architektonického díla bez souhlasu příslušného orgánu památkové péče, jde o závazné stanovisko orgánu památkové péče. I když památkový orgán souhlasí s realizací stavby, neznamená to, že má architekt tzv. volnou ruku, v mnoha případech stanoví orgán státní památkové péče řadu konkrétních podmínek pro finální podobu díla. Ze strany orgánů docházelo ke značně subjektivnímu hodnocení projektů, načež tento problém začal být řešen prostřednictvím zřizování poradních sborů složených z expertů v oborech architektury a památkové péče.⁴⁵

V neposlední řadě jsou zde limity tvůrčí činnosti autora vytýčené právem stavebním v oblasti projektování a realizace stavby. Pro účely stavebního řízení předkládá stavebník projektovou dokumentaci, načež stavební úřad přezkoumává, zda je možné stavbu provést, zda jsou dodrženy obecné požadavky na výstavbu, zda je projekt v souladu s požadavky dotčených orgánů, s územní plánovací dokumentací apod. Architekt samozřejmě může postupovat odlišně od požadavků na výstavbu, avšak v tom případě by pro danou stavbu nebylo uděleno stavební povolení, a pravděpodobně by nedošlo ani k úhradě ceny za dílo, jelikož investor má zájem na co nejhladším a nejméně nákladným zhotovení požadované stavby a tudíž by architekt popuštěním své fantazie šel sám proti svým zájmům.

---

⁴⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ KRÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.

Autorský zákon neposkytuje ochranu činnosti, nýbrž jejího určitého výsledku. Což s ohledem na výše uvedené, neznamená, že je chráněn výsledek jakékoliv činnosti architekta, autora.

2.3.2. Jedinečnost díla jako výsledku tvůrčí činnosti

S pojmovým znakem tvůrčí činnosti autora neodmyslitelně souvisí i další znak autorského díla, jímž je jeho jedinečnost. Autorské dílo je chápáno jako individuální projev osobnosti autora, z čehož logicky plyne jeho způsobilost být jedinečným.

Výsledek tvůrčí činnosti je chápán jako nehmotný statek, na rozdíl od statku hmotného – věci, jež funguje jako nástroj, jehož prostřednictvím je onen nehmotný statek vyjádřen. Takovýto nehmotný statek tedy musí být jedinečný v autorskoprávním pojetí individuality díla, chápány ve smyslu statistické jedinečnosti díla. „*Jde o nejosobitější ztvárnění výtvaru na základě autorova svobodného výběru z tvůrčích možností,*“ nikoli tedy ve smyslu naprosto absolutní jedinečnosti díla ve smyslu filozofickém.⁴⁶ Dle tohoto stanoviska tak není možná existence dvou naprosto shodných děl, aniž by v jednom případě nešlo o plagiát.⁴⁷

Osobitost, originalita (původnost) a novost jsou obsahovými složkami jedinečnosti autorského díla. Při výkladu těchto prvků je třeba odlišit originalitu od novosti, která je klíčovým pojmem především při ochraně práv průmyslového vlastnictví. Zásadní rozdíl mezi originalitou a novostí tedy spočívá v tom, že zatímco originalita díla se zakládá na charakteristické stopě autora, jež vychází z jeho osobních vlastností, talentu, fantazie, vzdělání, praxe, životních zkušeností či specifických tvůrčích metod, jež zvolil, novost se definuje jako absence něčeho homologického v minulosti.⁴⁸ Pro to, aby architektonické dílo bylo chráněno autorskoprávně, není tedy třeba, aby architekt šokoval návrhem neobyčejné a nevídané koncepce stavby, postačí, když do díla vloží svůj osobitý projev a myšlenku, jež dílu dají charakter, kterým se odliší od ostatních.

---

⁴⁶ viz. Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 11. 9. 2009, sp. zn.:30 Cdo 4924/2007.

⁴⁷ ČERMÁKOVÁ-VLČKOVÁ, A.; SMEJKAL, V. *Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. 146 s.

⁴⁸ DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005.

Španělská teorie například explicitně rozlišuje dílo absolutně originální a dílo relativně originální, jímž je dílo derivované.⁴⁹ V tuzemském autorském zákoně by se tak analogicky za ustanovení označující dílo absolutně originální dalo považovat ustanovení § 2 odst. 1 AutZ, ustanovení § 2 odst. 4 a 5 jako díla relativně originální.

Doménech ve své monografii příznačně vystihuje dvojí tvář architektury: *„architektura je umění i věda. Obě disciplíny existují v různých rozměrech: na počátku jako idea v mysli architekta, později na papíře ve formě architektonických projektů, a nakonec v trojrozměrných formách. Proces architektonického návrhu postupuje od analýzy k syntéze. Finální produkt zahrnuje jak stránku racionální, tak stránku romantickou, v jeden okamžik může být jak inovativní tak imitativní.“*⁵⁰

2.3.3. Povahová vlastnost díla být objektivně (tj. smysly) vnímáno jako výsledek (i součást) tvůrčí kategorie umění.

Architektonická díla jsou chápána jako subjektivní estetické zformování prostoru, bez ohledu na to, zda oku lichotit či ne. Jde tedy o povahovou vlastnost autorského díla být chápáno jako literární, hudební, fotografické či dílo jiné tvůrčí kategorie umění, v rozebíraném případě tedy jako dílo architektonické či urbanistické. Je řeč o povahovém rysu architektonického díla, který v sobě, když ne jinak, alespoň potenciálně, nese minimální stupeň hodnoty k tomu, aby určitý výtvar mohla být vůbec objektivně vnímán jako dílo umělecké.⁵¹ Hodnota díla není pojmovým znakem díla autorského, avšak jde o pojem dosti podstatný, tudíž o něm pojednávám dále v této kapitole.

Architektura je neodmyslitelnou součástí našich životů. Kromě praktického účelu architektonických děl, je i schopnost esteticky působit na veřejnost jejím nezanedbatelným znakem. Každý architekt tvoří tak, aby jeho dílo vyvolalo určité emoce v pozorovateli. Ty pak samozřejmě mohou být jak pozitivní, tak negativní, nic z toho však nemění fakt, že dílo je vnímáno jako „umění.“

---

⁴⁹ Ustanovení čl. 10 a 11 Real Decreto Legislativo 1/1996, Ley de Propiedad Intelectual.

⁵⁰ DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005. - NEWSAM, R. *Architecture and Copyright – Separating the Poetic from Prosaic*.

⁵¹ TELEČEK, I.; TUMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 21.

Zářným příkladem poslední doby, kdy dílo, aniž by byla zhotovena stavba, bylo veřejnosti přijato, resp. nepřijato s velmi rozporuplnými pocity, je návrh Národní knihovny ČR, přezdívaný také chobotnice, či blob, architekta českého původu Jana Kaplického.⁵²

2.3.4. Vyjádření v jakékoliv vnímatelné (objektivně sdělitelné neboli jinými osobami seznatelné) podobě (v tzv. vnější formě)

Nezbytnou podmínkou autorskoprávní ochrany je skutečnost, že dílo, chápáno jakožto nehmotný statek, bylo zachyceno na určitý hmotný substrát, čímž je umožněno osobám odlišným od autora dílo vnímat. Dochází tak k materializaci pouhé myšlenky autora. Z dikce autorského zákona: „*dílo je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvalé nebo dočasné, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*“⁵³ Objektivně vnímatelnou podobou může být podoba elektronická, tudíž je možno dílo vnímat i prostřednictvím technologických přístrojů, z toho vyplývá, že autorskoprávně chráněn bude i trojrozměrný model stavby, jež je zobrazován pomocí počítačového programu.

Autorské právo k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno, a to tedy v okamžiku, kdy architekt vyjádří své dílo v podobě projektové dokumentace, blueprintu, modelem či pouhým náčrtem, apod. Architekt může uchovávat představu své „dokonalé stavby“ ve své mysli roky, postupně jí zdokonalovat a upravovat, avšak myšlenka není poskytována autorskoprávní ochrana, tudíž se může stát, že se stejným nápadem přijde architekt jiný.

Specifikem autorského práva je jeho nezávislost na hmotném nosiči. Dílo může být zachyceno v objektivně vnímatelné podobě i dočasně. Zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, právo k autorskému dílu nezaniká.

2.3.5. Hodnota díla

Již dříve jsem uvedla, že hodnota díla není pojmovým znakem autorského díla, ale ráda bych se tomuto pojmu, alespoň v krátkosti věnovala. Jde o právní pojem, který

---

⁵² Problematikou architektonické soutěže, v níž byl návrh vybrán, se zabývám dále.

⁵³ Ustanovení § 2 odst. 1 AutZ.

je v autorskoprávní úpravě relativně frekventovaným. Hodnota díla není právně relevantní při vzniku autorského díla, nýbrž se zřetelem na společenské uplatnění.⁵⁴

Požadavek určitého stupně hodnoty (kvality) díla nelze zaměňovat s požadavkem individuality autorského díla, jenž je pojmovým znakem díla. Avšak v právní teorii převládá názor, že pokud se vůbec má jednat o autorské dílo, je třeba, aby mělo určitou minimální hodnotu i rozsah vyjádření tvůrčí myšlenky. Tato prerekvizita je v souladu s povahovou vlastností díla působit na subjekty jako dílo umělecké. Vzhledem k charakteru architektonických děl, jakožto děl zařaditelných do tvůrčí kategorie umění, je nezbytné, aby měly určitou minimální uměleckou hodnotu.⁵⁵

Estetická hodnota díla je prakticky využitelná například při hodnocení oprávněnosti změny nejen architektonického díla. K takovému zhodnocení dochází prostřednictvím Testu oprávněnosti změny literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla⁵⁶ Změna architektonického díla tak může jeho hodnotu zvýšit či snížit. Zpravidla však zásahem do architektonického díla jeho umělecká hodnota bývá snížena nebo zůstane na stejné úrovni.

S pojmem hodnota díla se setkáváme například v ustanovení § 11 odst. 3 AutZ, jímž je vyjádřen zákaz užití díla způsobem, snižujícím jeho hodnotu. Tato zásada je aplikována i v rámci pietní ochrany díla či při užití děl lidové architektury, o čemž je pojednáno jinde.

2.4. Autorství

Z podstaty autorského práva vyplývá, že jeho primárním účelem je ochrana práv autora, nikoliv investice subjektů odlišných od autora, jež přichází v úvahu až následně. Autorský zákon stanoví, jak již bylo zmíněno, že autorem díla je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorem tedy může být jakákoliv fyzická osoba bez ohledu na způsobilost k právním úkonům. Ze zmíněného plyne, že autorem architektonického díla, tím však nemám na mysli projektovou dokumentaci, ale například skicu, může být i dítě. Postačí, pokud je ono dítě nadáno dostatečnými tvůrčími schopnostmi, a je

---

⁵⁴ KNAP, K. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1967, s. 25.

⁵⁵ KRÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. *Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.

⁵⁶ TELEČ, I. Posuzování oprávněnosti změny autorského díla. Metodický náhled podle českého práva. *Právní obzor: časopis Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied*. 2010, č. 4, s. 303 – 311.

schopno objektivně vyjádřit myšlenku tak, aby naplňovala pojmové znaky autorského díla.

Jinými slovy, aby byla osoba považována za autora architektonického díla, není třeba, aby byla architektem autorizovaným Českou komorou architektů dle zák. č. 360/1992 Sb.⁵⁷ Oprávnění, jež se uděluje dle tohoto zákona, se vztahuje na odbornou činnost ve výstavbě. Zmíněný zákon umožňuje, aby autorizovaný stavební inženýr vypracoval, případně se podílel na vypracování, projektové dokumentaci staveb, vyjma staveb, jež jsou zvláštním předpisem, územním plánem nebo rozhodnutím orgánu územního plánování označeny za architektonicky nebo urbanisticky významné.

Zajímavostí je, že ve výjimečných případech může být autorizována i osoba, jež nenaplnuje podmínku odborného vzdělání, a to tehdy, pokud vyvíjí úspěšnou odbornou činnost. To znamená, že za autorizovaného architekta může být označena i osoba, jež nedosáhla požadovaného architektonického vzdělání. Zářným příkladem uznávaného architekta bez patřičného vzdělání v architektonickém oboru je švýcarský architekt Peter Zumthor, jež je držitelem prestižní Pritzkerovy ceny za architekturu za rok 2009⁵⁸ či na tuzemské scéně proslavenější Ludwig Mies van der Rohe, k jehož věhlasným stavbám zajisté patří funkcionalistická Vila Tugendhat v Brně.

Mimo uvedené je třeba i zmínit, že ne každá činnost architekta dává vzniknout architektonickému dílu, jelikož nelze bez dalšího považovat jakoukoliv architektonickou činnost za tvůrčí.

2.5. Speciální režim autorských děl

V případech tvorby autorských děl, u architektonických děl obzvláště, se projevují různé způsoby autorství, což je dáno tím, že na vytvoření děl se povětšinou podílí více osob. Tyto zvláštní případy jsou dány ekonomickými vazbami mezi zúčastněnými subjekty, důvody vzniku díla či prostředí, v němž dílo vzniká. V následující části mé práce se tedy věnuji třem situacím, které na základě uvedeného mohou vzniknout, jsou jimi: spoluautorství, zaměstnanecké dílo, dílo vytvořené na objednávku a soutěžní dílo.

---

⁵⁷ Zák. č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ ANONYMUS. Peter Zumthor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2012-08-10]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Zumthor

2.5.1. Spoluautorství

Spoluautorství je autorským zákonem charakterizováno jako společná tvůrčí činnost dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako díla jediného. Jde o autorské právo k dílu, které přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně. Otázka spoluautorství je v současnosti tématem velmi aktuálním, jelikož velké množství architektonických děl vzniká pod taktovkou architektonických ateliérů a tudíž se na jejich vzniku nepodílí pouze jediná osoba.

Spoluautorem je fyzická osoba, jež dílo vytvořila, společně s dalším autorem. Spoluautorem však není osoba, která pouze dala podnět ke vzniku díla či přispěla poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu.

Autorské právo k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností jako dílo spoluautorů, přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně.⁵⁹ Stejně tak z právních úkonů týkajících se díla jsou spoluautoři oprávněni a povinni všichni společně a nerozdílně.⁶⁰ V tomto ohledu se může jevit problematickým například udělení svolení ke změně či zásahu do architektonického díla, k čemuž, jakožto způsobu nakládání s dílem, autorský zákon vyžaduje jednomyslnost rozhodování. Autoři nemusejí mít vždy stejný názor k zásahu do díla, autorskopravní úprava tedy poskytuje možnost domáhat se nahrazení chybějícího projevu vůle spoluautora rozhodnutím soudu, za legálního předpokladu, že autor brání bez vážného důvodu nakládání s dílem.

V neposlední řadě setrvává i tematika výnosu z autorského práva k dílu. Podíl jednotlivých spoluautorů, není-li dohodnuto jinak, je úměrný velikosti jejich tvůrčích přínosů na vytvoření díla. Pokud je nemožné určit tvůrčí přínosy jednotlivých spoluautorů, jsou podíly na společných výnosech stejné.

2.5.2. Zaměstnanecké dílo

Architekt, jenž není dle zák. č. 360/1992 Sb.,⁶¹ autorizován k činnosti architekta, nemůže vykonávat činnost vlastním jménem, a tudíž musí pracovat jako zaměstnanec,

---

⁵⁹ Ustanovení § 8 odst. 1 AutZ.

⁶⁰ Ustanovení § 8 odst. 3 AutZ.

⁶¹ Zák. č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

jménem svého zaměstnavatele. Co se týká architektonické činnosti, v určitých ohledech je takový pracovní poměr pro architekta-zaměstnance výhodný, je mu poskytnuto dostatečné materiální zázemí pro jeho tvůrčí činnost v podobě plně vybaveného architektonického ateliéru, což je v mnoha případech nákladnou záležitostí.

Pokud architekt vypracovává projektovou dokumentaci ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního (či služebního) vztahu k zaměstnavateli, není-li stanoveno jinak, vykonává zaměstnavatel svým jménem a na svůj účet autora majetková práva. Zaměstnavatel je oprávněn dílo užit jak pro svou vlastní potřebu, tak pro potřeby klienta. Je obvyklé, že je rozsah užití díla ateliérem či projektovou kanceláří vůči třetím osobám zohledněn v písemné smlouvě mezi architektem a zaměstnavatelem.⁶² Pokud by zaměstnavatel postoupil právo výkonu majetkových práv k dílu třetí osobě, může tak učinit pouze se souhlasem architekta.

Architekt – zaměstnanec, nemá právo své dílo užít, avšak zaměstnavatel mu k užití díla může udělit licenci. V případě, že by zaměstnavatel majetková práva nevykonával vůbec, či je vykonával nedostatečně, má autor díla dokonce právo požadovat udělení licence. V případě smrti či zániku zaměstnavatele bez právního nástupce nabývá autor oprávnění k výkonu majetkových práv k jeho dílu bez dalšího.⁶³

Osobnostní práva architekta k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčená. Avšak pokud zaměstnavatel vykonává majetková práva k dílu, platí zákonná domněnka, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám díla či spojením s dílem jiným, jakožto aby ateliér uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnosti pod svým názvem.⁶⁴

Pokud se mzda nebo jiná odměna, která je architektovi vyplácena v souvislosti se zaměstnaneckým vztahem dostane do zjevného nepoměru k zisku, jež plyne z využívání práv k zaměstnaneckému dílu a významu díla pro dosažení takového zisku, má architekt právo na vyplacení přiměřené dodatečné odměny.⁶⁵

Zákonná úprava týkající se zaměstnaneckých děl je dispozitivního charakteru, tudíž platí až v situaci, kdy není mezi autorem architektonického díla a ateliérem či projektovou organizací sjednáno jinak.

---

⁶² HOUŽVIČKOVÁ, H. Problematika autorskoprávní ochrany díla architektonického, vytvořeného zaměstnancem v zaměstnaneckém poměru, v souvislosti s autorským honorářem. *Právo a zaměstnání*. Praha: Orac, 2005. č. 5., s. 2 – 4.

⁶³ Ustanovení § 58 AutZ.

⁶⁴ Ustanovení § 58 odst. 4 AutZ.

⁶⁵ Ustanovení § 58 odst. 6 AutZ

Kolektivní dílo

Kolektivní dílo by se na první pohled mohlo zdát synonymem pro dílo spoluautorské, avšak není tomu tak. S dílem spoluautorským má společné to, že se na jejich vytvoření podílí více autorů. Rozdíl spočívá v tom, že příspěvky jednotlivých autorů nejsou schopny samostatného užití a dílo je vytvářeno z podnětu a pod vedení právnické či fyzické osoby, pod jejímž jménem je i uváděno na veřejnosti.

Autorský zákon v souvislosti s kolektivními díly poskytuje fikci, jež spočívá v tom, že kolektivní díla jsou považována za zaměstnanecká, i tehdy byla – li vytvořena na objednávku, za zaměstnavatele je v takovém případě považován objednatel. Dle § 59 odst. 2 AutZ se pak na taková díla nevztahuje ustanovení o dílech vytvořených na objednávku.

3. PRÁVA AUTORA ARCHITEKTONICKÉHO DÍLA A VLASTNÍKA STAVBY

Pominu-li fenomén „domů na klíč,“ naprostá většina architektonických děl vznikajících v dnešní době jsou díla vznikající na zakázku. Mým cílem v této kapitole je rozlišit a popsat jednotlivá autorská práva autora, práva vlastníka stavby neboli investora a pokusit se objasnit hlavní problémy střetu těchto dvou nikoliv protichůdných zájmů.

Ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ praví, že „výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.“ Tato obecná zásada představuje zákaz šikanózního výkonu práva. V oblasti autorskoprávní, jež má za úkol chránit především autory děl, je dle mého názoru velmi důležitá. V podstatě každý zásah vlastníka či uživatele do autorského díla by mohl být chápán jako porušení autorských práv. Proto je třeba stanovit určité limity, vyváženou hranici mezi právy a povinnostmi architekta a vlastníka či uživatele díla. Profesor Kříž v souvislosti s touto problematikou uvádí příklad, kdy „vlastník bytové jednotky v novostavbě běžného typu umístil na balkon spojený s bytem konstrukci pro pnoucí rostliny.“ Architekt tento akt považoval za zásah do svých autorských práv, resp. do práva na nedotknutelnost díla, za znehodnocení díla a požadoval odstranění. Následovalo jednání stran, jež vyústilo v návrh konstrukce, jež byla dle gusta architekta, avšak naprosto funkčně nevhodná. Strany se tedy vrátily k původním stanoviskům.⁶⁶ Otázkou tedy je, jestli architekt k výkonu svého autorského práva nepřistupuje oním šikanózním způsobem. Pokud by bylo umístění konstrukce považováno za zásah do díla a tedy autorskoprávně důležitý úkon, domnívám se, že by architektovi ochrana přiznána být neměla, jelikož jde o zanedbatelný detail, jenž stavbu jako celek ovlivní jen velmi minimálně a nátlak na vlastníka, aby takovou konstrukci odstranil, by dozajista byl výkonem práva v rozporu s dobrými mravy.

---

⁶⁶ KŘÍŽ, J. Co lze považovat za autorské dílo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 7 – 8.

3.1. Práva autora architektonického díla

Autorské právo a s ním související autorskoprávní ochrana vzniká, dle § 9 odst. 1 AutZ, v okamžiku, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Formou objektivního vnějšího vyjádření je u architektonického díla buď skica, architektonický návrh, plán, technický výkres, mapa, fotografie, model či prototyp, popř. zhotovení rozmnoženiny díla (stavba, interiér, zahradní či krajinářská úprava apod.). V případech, kdy idea architektonického díla nebyla zachycena v objektivně vnímatelné formě, nemůže být předmětem autorskoprávní ochrany, jelikož myšlenka sama o sobě nenaplnuje pojmové znaky autorského díla⁶⁷. Bezvýznamným je rovněž účel díla.

Právní pojetí autorského práva je v současné době založeno na dualistickém konceptu, rozlišujeme tedy dvě roviny autorského práva, jednak výlučná práva osobnostní, jednak výlučná práva majetková. To oproti autorskému zákonu z roku 1965, jež pojímal autorské právo jako osobnostněmajetkový celek práv.⁶⁸

3.1.1. Osobnostní práva

Autorský zákon v ustanovení § 11 poskytuje taxativní výčet osobnostních autorských práv, jež pojímá jako skupinu subjektivních práv autora nemajetkové povahy.⁶⁹ Tato osobnostní práva autorský zákon rozděluje v podstatě do tří skupin:

- a) právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla,⁷⁰
- b) právo autora osobovat si autorství,⁷¹
- c) právo na nedotknutelnost svého díla.⁷²

Jak již bylo řečeno výše, taxativní výčet osobnostních práv autora v současnosti neposkytuje takřka žádný prostor pro dotváření legislativy rozhodovací činností soudů.

---

⁶⁷ KRÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.

⁶⁸ Ustanovení § 12 zák. č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých, ve znění pozdějších předpisů (autorský zákon).

⁶⁹ TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 138 – 139.

⁷⁰ Ustanovení §11 odst. 1 AutZ.

⁷¹ Ustanovení §11 odst. 2 AutZ

⁷² Ustanovení §11 odst. 3 AutZ

Osobnostní práva autora architektonického díla vykazují určitá specifika oproti osobnostním právům autorů jiných autorských děl. Tento rozdíl je patrný především z charakteru díla, jelikož architektonické dílo, již ze své podstaty, není dílem, které by si architekt vytvořil jen tak pro své potěšení. Jde o projekt, který se v drtivé většině, uskutečňuje z popudu objednatele, jenž do díla investuje nejen finanční prostředky, ale i své vize, čímž sleduje budoucí hospodářské využití architektonického díla. Výše zmíněné však nemění nic na skutečnosti, že ať už je dílo vytvořeno na objednávku či nikoliv, autor vždy požívá stejné autorskoprávní ochrany osobnostních práv.

Zvláštnost osobnostních práv představuje i jejich nepřevoditelnost a nemožnost se jich vzdát. Osobnostní práva autora, jak je patrné už z názvu, jsou nedílně spjata s osobou autora. Je tedy samozřejmý závěrem, že okamžikem smrti autora, na rozdíl od majetkových práv, zanikají.

V rámci zachování kulturního a uměleckého dědictví poskytuje autorský zákon po smrti autora jeho dílu specifickou, časově neomezenou, pietní ochranu, jež spočívá v zákazu osobování si jeho autorství k dílu, zákaz užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu, a pokud je to obvyklé, musí být uveden autor díla, není-li anonymní. Postmortální ochrany se může domáhat kterákoliv z osob autorovi blízkých⁷³ a právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce.⁷⁴

Právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla

Právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla je osobnostním právem autora, jehož obsahem je svoboda autora rozhodnout o prvním zpřístupnění díla veřejnosti, ve smyslu § 4 odst. 1 AutZ.⁷⁵ Prvním takovým zveřejněním je autorovo osobnostní právo

---

⁷³ Ustanovení § 11 odst. 5 AutZ odkazuje na ustanovení §116 ObčZ „Osobou blízkou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, partner(a); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.“

⁷⁴ Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (OOA-S) – držitel výhradního oprávnění Ministerstva kultury ČR k výkonu kolektivní správy autorských práv pro autory oboru výtvarného a oboru architektonického. Dostupné z: [oprávnění ze dne 5.8.2009, č.j. 2797/2009, v právní moci od 13.8.2009](#)

⁷⁵ Ustanovení § 4 odst. 1 AutZ: „Prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno.“

konzumováno a další zveřejňování díla již pak představuje výkon majetkového práva autorského dílo užít.⁷⁶

Zveřejnění architektonického díla není podstatnou podmínkou k poskytnutí ochrany architektonickému dílu, v tomto ohledu je důležitý stav dokončenosti díla. Z toho vyplývá, že dílo dokončené, které naplňuje pojmové znaky díla architektonického, byť by nebylo uveřejněno, požívá autorskoprávní ochrany. Jak uvádí profesor Telec ve svém článku⁷⁷ „součástí světového stavu architektury jsou v autorskoprávním smyslu též díla nezveřejněná nebo ke zveřejnění vůbec neurčená.“

Právo rozhodnout o zveřejnění díla zaniká, stejně jako ostatní osobnostní práva, smrtí autora, čímž se otevírá možnost dílo zveřejnit i proti autorově vůli.

Právo osobovat si autorství

Právo osobovat si autorství v sobě pojímá právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a při dalším užívání díla. Toto osobnostní právo autora by mělo být vykonáváno v souladu s dobrými mravy⁷⁸, proto je nutné, aby jméno autora bylo uvedeno způsobem běžným či obvyklým, tak, aby nebyla poškozována umělecko-estetická hodnota díla. Doménech uvádí, že v případě dvojdimenzionálních děl (plány, fotografie, pohlednice, ...) je možné, aby bylo jméno autora uvedeno na marginálním místě tak, aby nebyl poškozen celkový náhled na výtvar. U staveb je pak k indikaci autorství vhodné jakékoliv viditelné místo na budově.⁷⁹ Autor nemá právo určovat konkrétní podobu označení autorství, pouze rozhoduje o tom, zda bude při zveřejnění díla uvedeno jeho pravé jméno, pseudonym či bude dílo uveřejněno anonymně.⁸⁰

Pod právo osobovat si autorství je zahrnuto i právo bránit se osobování svého autorství jinými osobami. V této oblasti je známou kauzou případ terminálu letiště Praha – Ruzyně, kdy v architektonické soutěži bylo vybráno architektonické řešení architektů M. Brixie a P. Franty, jež bylo následně s výjimkou prstu B terminálu

---

⁷⁶ TELEC, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 147.

⁷⁷ TELEC, I. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2010. č. 19, s. 681 – 718.

⁷⁸ § 3 odst. 1 ObčZ „Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.“

⁷⁹ DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005.

⁸⁰ KRŮŽ, J. a kolektiv. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2., aktualizované vyd., podle stavu k 1. 9. 2005. Praha: Linde, 2005, s. 86.

realizováno. Prodloužení prstu B pak nastalo jako druhá fáze realizace stavby, jež však uskutečnil tým Nikodem a partner, aniž by respektoval duševní vlastnictví autorů.⁸¹ Ke dnešnímu dni se kauza⁸² nachází ve stádiu odvolacího řízení před Vrchním soudem v Praze, jednání bylo odročeno na neurčito.

V případech, kdy došlo k modifikaci díla bez souhlasu autora, má ten právo zakázat spojení svého jména s takto změněným dílem. Od tohoto je třeba odlišit právo na ochranu osobnosti, resp. jména, vyplývající z ustanovení § 11 ObčZ, pod které je možné subsumovat právo nebýt označován za autora díla, které nevytvořil.⁸³

Právo na nedotknutelnost svého díla

Jde zejména o právo udělit svolení k jakémukoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla⁸⁴ Kromě toho zahrnuje zákaz užívání díla jinou osobou než autorem způsobem, který by snižoval hodnotu díla. Obsahem práva na nedotknutelnost díla je rovněž právo autora na autorský dohled, nevyplývá-li z povahy díla nebo užití jinak, anebo nelze-li po uživateli díla spravedlivě požadovat, aby autorovi umožnil vykonání práva na autorský dohled.

Právo autora udělit svolení k jakémukoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla, resp. do integrity díla je zakotveno již v Bernské úmluvě, která ve svém článku 6 bis uvádí, že: „*nezávisle na majetkových právech autorských a i po jejich postoupení má autor právo uplatňovat své autorství k dílu a odporovat každému znetvoření, zkomolení nebo jiné změně díla, jakož i jinému zásahu do díla, který by byl na újmu jeho cti nebo dobré pověsti.*“⁸⁵

Zásahy do integrity nebo změny díla mohou být svým charakterem tvůrčí či netvůrčí povahy. Tvůrčí změny díla pak dávají vznik nového autorského díla a jeho autorskoprávní ochrany, která nadále existuje vedle ochrany díla původního. Za velmi

---

⁸¹ PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 11 – 15.

⁸² Sp. zn. 3 Co 18/2011.

⁸³ TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 150.

⁸⁴ Ustanovení § 11 odst. 3 AutZ.

⁸⁵ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, ve znění vyhlášky Ministerstva zahraničních věcí č.133/1980 Sb., ze dne 8. července 1980.

zdařilou tvůrčí změnu považují renovaci a dostavbu paláce Lenghans⁸⁶, které se nachází ve Vodičkově ulici v Praze. Architekt Ladislav Lábus dokázal obdivuhodně skloubit původní prvky objektu z roku 1870 s moderní architekturou. Po zásluze byl tento projekt oceněn řadou ocenění, mezi nimi např. Grand Prix obce architektů⁸⁷ za rok 2003.

Právo na autorský dohled

S právem na nedotknutelnost díla úzce souvisí právo na autorský dohled, který spočívá v právu autora dohlížet na to, aby dílo bylo jinou osobou, užíváno nedehtonostujícím způsobem. Právo výkonu autorského dohledu nemůže být svévolné, a proto autorský zákon stanovuje podmínky jeho vykonávání, a to: nevyplývá-li z povahy díla nebo jeho užití jinak (tzn. takové užití, ke kterému autor svolil) a pokud lze po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon práva na autorský dohled umožnil.⁸⁸ „*Autorským dohledem se rozumí dohled architekta jakožto autora nad souladem kvalitativních parametrů projektu (tvarových/hmotových, materiálových, technických a technologických, dispozičních a provozních) s prováděnou stavbou, objektem nebo zařízením, popřípadě supervize nad souladem realizační dokumentace vypracované dodavatelem stavby s projektem.*“⁸⁹ Neméně důležitý je autorský dohled i při přístavbách či rekonstrukcích staveb, kdy může dojít k zásahům, které by měly za následek znehodnocení původního díla.

Od autorského dohledu je třeba odlišit výkon autorského nebo technického dozoru nad realizací stavby,⁹⁰ který je svěřen autorizovaným architektům (ale i autorizovaným inženýrům a autorizovaným technikům). Jde o celkový dozor autora díla nad souladem prováděného stavebního díla s projektovou dokumentací, a to od okamžiku ukončení projektových prací a výběru dodavatele stavby až do ukončení stavby.⁹¹ „*Autorský dozor sleduje především ochranu veřejných zájmů, jakožto práva a*

---

⁸⁶ Webový portál Langhans: <http://www.langhans.cz/index.php>

⁸⁷ Webový portál Grand Prix obce architektů: <http://www.grandprix-architektu.cz/>

⁸⁸ Ustanovení § 11 odst. 3 věta 3. AutZ.

⁸⁹ PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 11 – 15.

⁹⁰ Upraveno zák. č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ ANONYMUS. Dotaz – autorský dozor. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/dotaz-autorsky-dozor

*právem chráněné zájmy fyzických a právnických osob, souvisejících s prováděním, užíváním a odstraňováním staveb.*⁹² Oproti autorskému dohledu, jenž je institutem práva soukromého a osobnostním právem autora, autorský dozor je upraven veřejnoprávními normami,⁹³ na což se váže i správní odpovědnost autorizovaných osob.

3.1.2. Majetková práva autora

Majetková práva autora tvoří, vedle práv osobnostních, druhou rovinu obsahu práva autorského. Autorský zákon upravuje majetková práva autora v § 12 a násl. Mezi nejvýznamnější z nich patří bezesporu právo dílo užít v původní, zpracované, či jinak změněné podobě, samostatně, v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky, případně udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; bez takového oprávnění může jiná osoba dílo užít pouze v případech stanovených autorským zákonem.⁹⁴

Poskytnutím oprávnění k užití díla, autorské právo dílo užít autorovi nezaniká, vzniká mu pouze povinnost strpět zásahy oprávněné osoby v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy do jeho práva dílo užít. Za všech okolností zůstává zachováno právo na uvedení jména autora, smlouvou nesmí být dotčena ani jiná práva kogentně upravena autorským zákonem.⁹⁵

Trvání majetkových práv je upravenou v souladu s harmonizující směrnicí č. 2006/116/ES,⁹⁶ jež pro účely vyšší úrovně ochrany a harmonického rozvoje umělecké tvorby stanovila dobu posmrtné autorskoprávní ochrany na 70 let, jejíž trvání se počítá vždy od prvního dne roku, jež následuje po roce, v němž došlo ke smrti autora. Jelikož v architektonické tvorbě není spoluautorství neobvykle, doba trvání autorských práv se

---

⁹² TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 157.

⁹³ Ustanovení §17 písm. h) a §18 písm. j) zák. č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů a § 159 odst. 2 zák. č. 183/2002 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁴ Ustanovení § 12 odst. 1 AutZ.

⁹⁵ PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 11 – 15.

⁹⁶ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

počítá od smrti posledního přeživšího spoluautora.⁹⁷ V okamžik, kdy uplyne doba trvání autorských majetkových práv, stává se dílo bez dalšího volně užitelným, avšak uživatelé jsou povinni dbát omezení vyplývajících z § 11 odst. 5 AutZ, a to, užívat jej jen způsobem obvyklým a nesnižujícím jeho hodnotu.

Pouze majetková práva, nikoliv smrtí autora zanikající osobnostní práva, jsou předmětem dědictví. V případě, že autor nemá způsobilých dědiců, připadají majetková práva státu jako odúmrtí⁹⁸. Skutečnost, že by autor neměl právních nástupců, však neznamena, že by se dílo stalo automaticky volně užitelným, tím se za všech okolností stává až okamžikem uplynutí 70 let po jeho úmrtí.

Z autorského zákona, ale i ze zákona o oceňování majetku,⁹⁹ vyplývá, že majetková práva jsou nepřevoditelná, neocenitelná a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí, poslední neplatí pro pohledávky z takového práva vzniklé¹⁰⁰

O jednotlivých aspektech autorova práva dílo užít se podrobně rozepisují v následující kapitole.

3.1.2.1. Jiná majetková práva

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého

Toto majetkové právo na odměnu autora při opětovném prodeji originálu díla má původ ve Francii, odtud „Droit de suite“, kdy bylo poprvé právně zakotveno v roce 1920, čímž bylo umělcům poskytnuto právo na honorář ve výši 3% z kupní ceny díla prodávaného v aukcích nebo prostřednictvím obchodníka s uměním, je-li překročena cena díla 10.000,- franků. Na mezinárodní úrovni bylo toto právo zachyceno revizí Bernské úmluvy z roku 1928 a to ve čl. 14ter. 101 V současnosti je „Droit de suite“ harmonizováno směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001, o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.

---

⁹⁷ Ustanovení § 27 AutZ.

⁹⁸ Ustanovení § 26 odst. 2 AutZ.

⁹⁹ Zák. č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů - § 17 odst. 5: „Majetková práva autorská a majetková práva výkonných umělců jakožto práva nepřevoditelná se neoceňují.“

¹⁰⁰ Ustanovení § 26 odst. 1 AutZ.

¹⁰¹ DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005.

Ačkoliv se právo na odměnu při opětovném prodeji výslovně nevztahuje na díla architektonická vyjádřená stavbou,¹⁰² z věcné působnosti ustanovení nejsou vyloučeny například ideové studie, prostorové modely či projektové zobrazení stavby atd.

3.1.3. Režim děl vytvořených z vlastního podnětu autora a děl vytvořených z podnětu jiné osoby nežli autora

Architektonické dílo se dle mého mínění již na první pohled odlišuje od ostatních uměleckých děl svou účelovou determinovaností. Mezitímco básník může během pár hodin v tvůrčím návalu napsat desítky básní jen tzv. „do šuplíku,“ architektonické dílo nevzniká běžně v záchvatu inspirace, jde o komplexní tvorbu, která počíná ideovým návrhem a končí realizací stavby.

Úvodem je třeba zmínit, že autorskoprávní ochrana děl, které naplňují pojmové znaky autorského díla a tak se autorským dílem stávají, je za všech okolností a vždy stejného obsahu. Naproti sobě tak stojí díla vytvořená na objednávku a díla, jež autor vytvořil z vlastního popudu. Rozdíl mezi těmito dvěma skupinami děl spočívá především ve smluvním omezení výkonu autorova majetkového práva dílo užít.

U autorského díla, které vytvořil autor zcela z vlastní pohnutky, zůstávají jak majetková, tak osobnostní práva autora nedotčena. Na druhé straně stojí díla, sic autorská, ale vytvořena na zakázku, veřejnou či soukromou, díla zaměstnanecká apod.

Autor díla je v každém případě originálním subjektem majetkových práv, což plyne např. i z ustanovení § 58 odst. 1 AutZ, které poukazuje na to, že zaměstnavatel vykonává vlastním jménem na vlastní účet majetková práva autora a je tak oprávněn sám dílo užít, i udělit jiné osobě oprávnění k výkonu takového práva. Zaměstnavatel však smí právo výkonu převést na třetí osoby jen se souhlasem autora. U zaměstnaneckých děl tedy platí zvláštní dispozitivní režim upravený autorským zákonem v § 58, jehož cílem je především ochrana finančních, organizačních a jiných investic zaměstnavatele. Veškerý ekonomický profit z díla tak nese zaměstnavatel, resp. projektová organizace, ateliér. U zaměstnaneckých děl je majetkoprávně dispoziční pravomoc autora omezena nejvíce. Mimo to autorský zákon obsahuje i nevyvratitelnou domněnku, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování, spojení s jiným dílem,

---

¹⁰² Ustanovení § 24 odst. 4 AutZ.

ba i za stanovených předpokladů, k dokončení započatého díla, jakož i k tomu, aby ateliér uváděl architektonické dílo na veřejnosti pod svým názvem.¹⁰³ Řešením, v případě, kdy se „*mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem,*“ do níž je automaticky zahrnuta odměna autora za vytvoření zaměstnaneckého díla, „*dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku,*“¹⁰⁴ je právo autora na dodatečnou přiměřenou odměnu.¹⁰⁵

Zvláštní majetkoprávně dispoziční režim platí i pro díla na objednávku, jež jsou vytvořena z impulsu objednatele/investora, na jeho náklady a nebezpečí, jehož hlavním záměrem je dílo stavebně realizované následně využívat. I v této kategorii děl se uplatňuje již zmíněný princip ochrany investice objednatele.¹⁰⁶ Oproti úpravě zaměstnaneckých děl je zde však rozsah výkonu majetkových práv omezen účelem vyplývajícím ze smlouvy, není ani redukována pravomoc autora dílo užít, případně poskytnout licenci jiné osobě, není – li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele¹⁰⁷

Jak je patrné z výše uvedeného, osobnostní práva autora zůstávají, až na výjimky, nedotčena. Majetková práva autora jsou nepřevoditelná, avšak jejich výkon, v závislosti na kauze vzniku díla může být omezen, ať již poskytnutím smluvní licence, či zákonnou kvazilicencí. V autorskoprávní úpravě se zároveň zračí i požadavek vyvážené ochrany zájmů autora i investora/zaměstnavatele.

3.1.4. Autorské honoráře architektů

Výrazné množství současné architektury je tvořeno na zakázku, a proto shledávám důvodné zabývat se alespoň stručně otázkou autorského honoráře, který představuje podstatný bod závazkových vztahů mezi architektem a investorem.

---

¹⁰³ KŘÍŽ, J. a kolektiv. *Autorský zákon: komentář a předpisy související. 2., aktualizované vyd., podle stavu k 1. 9. 2005.* Praha: Linde, 2005, s. 171 – 177.

¹⁰⁴ Ustanovení § 58 odst. 6 AutZ.

¹⁰⁵ HOUŽVIČKOVÁ, H. Problematika autorskoprávní ochrany díla architektonického, vytvořeného zaměstnancem v zaměstnaneckém poměru, v souvislosti s autorským honorářem. *Právo a zaměstnání.* Praha: Orac, 2005. č. 5., s. 2 – 4.

¹⁰⁶ TELEČEK, I. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy.* Praha: C. H. Beck, 2010. č. 19, s. 681 – 718.

¹⁰⁷ Ustanovení § 61 AutZ.

Autorský honorář není nikterak právně regulován, jeho výše je tedy odvislá od dohody mezi autorem díla a osobou již je udělováno právo dílo užít.

Běžnou praxí je stanovení odměny architekta před zahájením jakýchkoli výkonů týkajících se produkce stavby. Jako metodologická pomůcka doporučujícího charakteru, jež byla akceptována Českou komorou architektů a po odborné stránce uznána jako vyhovující mezinárodním profesním výkonovým a dokumentačním standardům, v souladu s právními předpisy upravujícími nároky na profesní standardy v České republice, slouží standardy profesních výkonů, dokumentace a oceňování při projektování pozemních staveb či zpracování územně plánovacích podkladů a dokumentace, jež představují tzv. Honorářový řád.

Postup pro stanovení honoráře architekta vychází z ohodnocení základních a zvláštních výkonů, jejichž cílem je „*naplnění záměru a účelu zakázky vymezeném příslušnou smlouvou a dokumentací zakázky a jejichž výsledkem je zejména vytvoření návrhu díla a jeho projednání.*“¹⁰⁸ Projektování stavby je rozděleno do čtyř etap,¹⁰⁹ jež pojímají devět projektových fází, pod něž se subsumují jednotlivé základní a zvláštní výkony architekta. Každé z projektových fází je přidružen procentuální podíl na celkovém profesním výkonu. Zajímavostí je, že mezinárodní standardy udělují největší podíl na projektu fázi zhotovení projektové dokumentace pro provedení díla, což dle mého názoru představuje správné přidělení dle autorského významu této fáze pro celkovou architektonickou tvorbu, kdežto standardy tuzemské přikládají největší důraz na spolupráci při provádění díla a výkonu autorského dozoru.

Při výpočtu honoráře se jednotlivé výkony rozdělují do určitých kategorií a honorářových zón, přihlížejíc k náročnosti projektování stavby, ohled je brán i na celkové náklady díla, jakožto náklady započitatelné, z nichž je odměna stanovena procentuálním podílem.

Honorář za základní výkony je tedy vyjádřen „*procentem ze započitatelných nákladů stavby, objektu nebo profesní dodávky v rozpětí honorářové zóny odpovídající příslušné kategorii stavby nebo objektu.*“¹¹⁰ Na zvláštní výkony, které představují

---

¹⁰⁸ PLOS, J. Krátký obecný komentář k problematice kalkulace honorářů. [cit. 2012-06-25] Dostupné z: www.cka.cc/pravni_predpisy/standardy_vykonu.

¹⁰⁹ Předprojektová příprava stavby, projektová příprava stavby, zadávací etapa a prováděcí etapa.

¹¹⁰ PLOS, J. Krátký obecný komentář k problematice kalkulace honorářů. [cit. 2012-06-25] Dostupné z: www.cka.cc/pravni_predpisy/standardy_vykonu

určité speciální služby uskutečňované architektem, mimořádné požadavky klienta např. netradiční technické řízení či požadavky na řešení staveb a objektů s okolím¹¹¹, jsou aplikovány obvykle honoráře časové.

Za zmínku stojí kauza týkající se uložení pokuty 500.000,- Kč České komoře autorizovaných techniků a inženýrů (dále „ČKAIT“) Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále „ÚOHS). ČKAIT schválila právně nezávazný „Honorářový řád“, jež stanovoval ceny za výkony autorizovaných stavebních inženýrů a techniků. Dle názoru ÚOHS tento dokument porušoval ustanovení § 3 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže¹¹² především tím, že stanovení cen představuje narušení hospodářské soutěže, spočívající v absenci střetu poptávky a nabídky v mechanismu určení ceny za výkon. Dle názoru Nejvyššího správního soudu „Honorářový řád“ sice má potenciál ovlivnit hospodářskou soutěž, avšak ČKAIT je oprávněna vydávat předpisy doporučujícího charakteru.¹¹³

Závěrem je třeba konstatovat, že Honorářový řád nikterak neomezuje smluvní volnost mezi architektem a klientem, s ohledem na jeho doporučující charakter však poskytuje účinnou pomůcku při stanovení odpovídající odměny za profesní výkon. Dokument je hojně využíván i soudními znalci jako podklad pro stanovení cen běžných v případech, kdy odměna nebyla sjednána vůbec nebo dojde ke sporu.¹¹⁴

3.1.5. Kolektivní správa děl architektonických

Účelem kolektivní správy práv podle autorského zákona je kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv

---

¹¹¹ ANONYMUS. Výpočet honoráře architekta /inženýra (technika) pro pozemní stavby podle honorářových zón a započitatelných nákladů. [cit. 2012-06-26]. http://80.83.66.232/doc/vypocet/vypocet_kom.htm.

¹¹² Ustanovení § 3 odst. 1 zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů: „Dohody mezi soutěžiteli, rozhodnutí jejich sdružení a jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě (dále jen "dohody"), jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže, jsou zakázané a neplatné, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak nebo pokud Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nepovolí prováděcím právním předpisem z tohoto zákazu výjimku. Dohody, jejichž dopad na hospodářskou soutěž je zanedbatelný, nejsou považovány za zakázané.“

¹¹³ PRAŽANOVÁ, M. Soud zrušil pokutu 500.000,- Kč pro ČKAIT. [cit. 2012-06-26]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/standardy_vykonu/ckait-pokuta

¹¹⁴ HOUŽVIČKOVÁ, H. Problematika autorskopravní ochrany díla architektonického, vytvořeného zaměstnancem v zaměstnaneckém poměru, v souvislosti s autorským honorářem. *Právo a zaměstnání*. Praha: Orac, 2005. č. 5., s. 2 – 4.

souvisejících s právem autorským a umožňování zpřístupňování předmětů těchto práv veřejnosti.¹¹⁵ Z ustanovení je patrné, že institut kolektivní správy poskytuje ochranu jak zájmům autora, tak veřejnému zájmu spočívajícímu v přístupnosti autorských děl.

Subjektem oprávněným k výhradnímu výkonu kolektivní správy v oblasti architektury v České republice je *Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl* (OOA-S).¹¹⁶ OOA-S vykonává kolektivní správu majetkových práv autorů a jiných nositelů práv dle § 95 odst. 2 AutZ mimo jiné k dílům architektonickým, včetně urbanistických. Správu uskutečňuje ve dvou režimech, a to v režimu práv povinně kolektivně spravovaných a v režimu práv dobrovolně kolektivně spravovaných. OOA-S je občanské sdružení jehož členem se může stát kterýkoliv autor díla výtvarného, architektonického, či jeho právní nástupci prostřednictvím smlouvy o zastoupení. Členství v OOA-S není zpoplatněno.

OOA-S uzavírá svým jménem, ve prospěch sdružených autorů s uživateli autorských děl hromadné smlouvy o užití děl, za což vybírá plošně odměny a odpovídá za jejich patřičné rozdělení zastupovaným autorům.¹¹⁷

Autory, kteří mají ze zákona¹¹⁸ nárok na odměnu v souvislosti s opětným prodejem originálu díla uměleckého, zastupuje Ochranný svaz autorský GESTOR,¹¹⁹ který je kolektivním správcem „droit de suite.“ Členství v GESTORU je podmíněno přihláškou, o jejímž přijetí rozhoduje správní ráda sdružení, avšak GESTOR zastupuje ze zákona všechny umělce, kteří mají nárok na odměnu v souvislosti s opětovným prodejem originálu svého díla. GESTOR vede za účelem vyplácení autorských odměn evidenci autorů, zařazení do evidence se realizuje prostřednictvím přihlášky do evidence.¹²⁰

---

¹¹⁵ Ustanovení § 95 odst. 1 AutZ.

¹¹⁶ Rozhodnutí Ministerstva kultury ze dne 5. 8. 2009, sp.zn.: MK-S 2797/2009 OAP. Dostupné z : [oprávnění ze dne 5.8.2009, č.j. 2797/2009, v právní moci od 13.8.2009](#)

¹¹⁷ Webový portál Ochranné organizace autorské: Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl: <http://www.ooas.cz/>

¹¹⁸ Ustanovení § 24 AutZ.

¹¹⁹ Občanské sdružení registrované u Ministerstva vnitra ČR pod č.j. II/s-OS/1-31 530/97-R.

¹²⁰ Webový portál Ochranného svazu autorského GESTOR: <http://www.gestor.cz>

3.2. Práva vlastníka stavby

Již několikrát bylo zmíněno, že architektonická tvorba koexistuje v pevném sepětí s požadavky a ideami investorů. Absolutní většina děl by jednoduše nevznikla, neexistovala-li by osoba, jež by projekt iniciovala a investovala. Autorský zákon poskytuje ochranu nejen právům autorů, ale vymezuje i prostor pro ochranu subjektu, jež do architektonické tvorby vkládá nejen finanční prostředky.

Objednatel stavby již od samého počátku udává směr, jakým se projekt má ubírat, a to zpravidla zadáním konkrétních prvků a vlastností díla, čímž se rozumí prostorové, technické a finanční podmínky a limity.¹²¹

V praxi je mezi architektem a klientem uzavíraná smlouva smíšená¹²² na vypracování projektu a jeho následné provedení. Podstatu této tvoří smlouva o dílo, smlouva příkazní/mandátní a licenční smlouva k užití díla.¹²³

Stavba je trojrozměrnou rozmnoženinou architektonického díla, nejde tedy o samostatné autorské dílo jako takové, jde pouze o vyjadřovací podobu originálního díla, čímž je povětšinou již náčrt stavby. Vzhledem k pojetí autorského díla, jakožto duševního výtvaru, nehmotného statku, který se autorským dílem stává až v okamžiku vyjádření v jakékoliv objektivně vnímatelné formě, je třeba na stavbu nahlížet jako na hmotný substrát architektonického díla. Objednatel nabývá vlastnického práva ke stavbě, jakožto hmotnému substrátu, právo dílo užít mu náleží, nebylo-li ujednáno jinak, co do způsobu a rozsahu nezbytného k dosažení účelu smlouvy.

Za zmínku stojí i to, že vlastník není povinen z autorskoprávního pohledu stavbu udržovat a chránit před zničením, za předpokladu, že není dohodnuto jinak. Nemovitost je v tomto ohledu nadána zvláštní povahou, jelikož jejím prostřednictvím je autorské dílo vyjádřeno, ale zpravidla je vytvořena třetí osobou, jež dílo rozmnožuje. V případě zničení stavby nezaniká právo autorské k dílu a je možné jí na základě autorova původního návrhu opětovně realizovat, z čehož nelze dovozovat omezení práva vlastníka věci dílo zničit.¹²⁴ Avšak vzhledem ke spojitosti autorského díla jakožto státku

---

¹²¹ KŘÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.

¹²² Ustanovení § 51 ObčZ.

¹²³ ANONYMUS. Licenční ujednání a vzor licenční smlouvy. [cit. 2012-06-27]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/vzory_smluv/licencni-smlouva-vzor

¹²⁴ CHALOUPKOVÁ, H.; HOLÝ, P. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 21.

nehmotného a jeho vyjadřovací podoby prostřednictvím stavby, nelze zapomínat na skutečnost, že autorovým osobnostním právem je právo na nedotknutelnost svého díla, která spočívá v právu udělit svolení k jakékoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla a v povinnosti užívat dílo nedehtonující způsobem.

S předchozí problematikou úzce souvisí bezúplatná zákonná licence k dílům architektonickým.¹²⁵ Ustanovení § 38d písm. a) umožňuje pronájem, půjčení či vystavení originálu či rozmnoženiny architektonického díla vyjádřeného stavbou. Z aplikace této zákonné licence vyplývá, že je nutné, aby existovalo dílo v podobě stavby, z působnosti § 38d AutZ je tedy vyňato dílo vyjádřené v podobě modelů, studií, návrhů apod. Ustanovení umožňuje, aby bylo možné nemovitost možné např. pronajmout, aniž by bylo třeba souhlasu architekta.¹²⁶

3.2.1. Změny staveb

Veškeré změny staveb, spočívající v přestavbě, dostavbě či rozšiřování díla by měly probíhat výlučně se svolením původního autora, který by ale, v souladu se zásadou zákazu šikanozního výkonu práv, neměl mít právo takové svolení svévolně odmítnout.¹²⁷

Pro stanovení hranice běžné změny a změny, která již vyžaduje svolení autora, slouží zákonná licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým.¹²⁸ Dikce § 38d písm. b) poukazuje na zákonné omezení práv autora architektonického díla, které spočívající v navržení či provedení změny dokončené stavby. Zároveň stanovuje legální limity uvedené změny tak, že musí jít o změny nezbytně nutné, při nichž je třeba respektovat hodnotu architektonického díla. Osobě vykonávající činnost, na niž se zákonná licence vztahuje, je uložena notifikační povinnost autorovi, lze-li to na ní spravedlivě požadovat a je-li to opodstatněné významem architektonického díla. Pokud si autor vyžádá dokumentaci stavby a dokumentaci zachycující stav před a po změně, je osoba oprávněná ze zákonné licence povinna poskytnout mu ji. Do informační

---

¹²⁵ Ustanovení § 38d AutZ.

¹²⁶ CHALOUPKOVÁ, H.; HOLÝ, P. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 74.

¹²⁷ KRÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008, s. 11 – 30.

¹²⁸ Ustanovení § 38d AutZ.

povinnosti nespádají případy, kdy je třeba bezodkladně do stavby zasáhnout, hrozí-li např. nebezpečí zkázy věci vlivem živelné katastrofy. Toto ustanovení reflektuje nejběžnější případy střetu práv vlastníka stavby a práv autora vyplývajících z užitného charakteru stavby, a zakotvuje řešení, jež sice omezuje určitým způsobem autorská práva architekta, avšak s ohledem na požadavek vyváženosti a dobré mravy. Vlastník stavby, popřípadě její uživatel je tak oprávněn v mezích zákonné licence bez svolení architekta dokončenou stavbu změnit. V praxi běžně dochází k rekonstrukcím, rozšiřováním obytných ploch staveb či změnám účelu stavby.

V případě přestavby historického objektu je třeba respektovat originální architektonické řešení v rámci zvláštní právní ochrany poskytované zákonem o státní památkové péči.¹²⁹

3.2.2. Užití stavby

Vlastník stavby je oprávněn stavbu za podmínek licenční smlouvy užívat, není – li stanoven způsob a rozsah užití, tak užívat způsobem a v rozsahu nezbytném k dosažení účelu smlouvy.¹³⁰ Je nezbytné nezapomínat na skutečnost, že architektonická díla jsou výjimečná pro své druhové předurčení zaměřené na užitný účel korespondující potřebám uživatele, k jehož potřebě bylo dílo realizováno. Jde – li o úpravu či jinou změnu díla, u které je spravedlivé očekávat, že by k ní architekt vzhledem k okolnostem svolil, nebo pokud bylo sjednáno, že má vlastník právo upravit či měnit dílo určitým způsobem, není potřeba souhlasu architekta, pokud si však ten i pro takové změny svolení vyhradil.¹³¹ K zásahu do autorského díla je oprávněna jiná osoba odlišná od architekta se souhlasem architektem dle ustanovení §12 odst. 1 AutZ. Jakékoliv změny architektonického díla však nesmí vést k jeho znehodnocení.¹³²

---

¹²⁹ Zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁰ Ustanovení § 50 odst. 2 AutZ.

¹³¹ Ustanovení § 51 AutZ.

¹³² Ustanovení § 11 odst. 3 AutZ.

3.2.3. Dílo vytvořené na objednávku

V souvislosti s právy vlastníka stavby je nevyhnutelné rozvést problematiku díla na objednávku. Architektonické dílo vytvořené na objednávku je vytvořené na základě smlouvy o dílo, kterou jako takovou autorský zákon neupravuje, je tedy třeba uchýlit se k úpravě poskytnuté ObčZ či ObchZ.¹³³ Srovnáme-li současný a předchozí autorský zákon zjistíme, že úprava zák. č. 35/1965 Sb. poskytovala ustanovení o smlouvě o vytvoření díla, v níž se autor zavazoval osobně vytvořit pro objednatele ve stanovené době za odměnu autorské dílo.

Rozdíl mezi díly na objednávku a díly, která na objednávku vytvořena nejsou, spočívá pouze „ve výkonu autorova absolutního majetkového autorského práva užití díla,“ z čehož vychází i „zásada ochrany hospodářské investice,“¹³⁴ jakožto zásada v otázkách nejen architektonických děl velmi podstatná.

Platný ObčZ poskytuje obecnou úpravu smluvního typu smlouvy o dílo a dále zvláštní ustanovení o zhotovení věci na zakázku. Nejběžněji uzavíraná je smlouva o zhotovení projektové dokumentace ke stavbě. Pro smlouvu o dílo nestanovuje ObčZ obligatorní písemnou formu, avšak ČKA vyzývá architekty k uzavírání smluv písemně, jelikož v případě neplnění závazku ze strany objednatele je následně velmi problematické uplatňování nároků architekta, který v případném sporu nese důkazní břemeno.¹³⁵ Podstatou smlouvy o zhotovení díla je tedy právo objednatele, aby mu architekt dle jeho objednávky věc zhotovil, povinnost objednatele zaplatit cenu za zhotovení věci a tomuto odpovídající závazek architekta věc zhotovit. Zvláštní ustanovení o zhotovení věci navíc oproti obecnému obsahuje povinnost objednatele věc převzít. Jež navazuje na autorskoprávní zásadu ochrany slabšího, který je v tomto vztahu autor díla. „Relativní zeslabení závazkově právního postavení zhotovitele zakázkového architektonického díla,“ vycházející v podstatě z rčení „náš zákazník, náš pán,“ „je vyrovnané tím, že objednatel nesmí zakázkové dílo použít k jinému účelu nežli k takovému, který vyplývá z uzavřené smlouvy o dílo a nepochybně i z druhu, povahy a stavebního určení díla samého,“ což představuje další autorskoprávní zásadu a to

¹³³ Ustanovení §631 a násl. ObčZ a § 536 a násl. ObchZ.

¹³⁴ TELEČ, I. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2010. č. 19, s. 681 – 718.

¹³⁵ KADLEC, J. Poznámky a výhrady k uzavírání smluv na zhotovení projektové dokumentace. [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/vzory_smluv/smlouvy-nejvetsi-chyby

„zásadu účelovosti užití zakázkového díla.“¹³⁶ Nepřevezme-li objednatel věc, architekt má právo s dokumentací volně nakládat, nepodaří – li mu se jí zpeněžit, má právo, aby mu zhotovitel zaplatil cenu zhotovení díla.

Smlouvu o dílo je možno uzavřít i v právním režimu ObchZ, dohodnou-li se tak strany a nevede-li takováto dohoda ke zhoršení právního postavení účastníka, jež není podnikatelem.¹³⁷

V případě, že je architektonické dílo vytvořené na objednávku, platí, že architekt poskytl objednateli licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak. Takovýmto účelem bývá nejčastěji užití díla za účelem zhotovení stavby. K užití nad rámec sjednaného účelu je objednatel oprávněn pouze na základě licenční smlouvy, jež, není-li sjednáno jinak a není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele, je nevýhradní.¹³⁸ V praxi se však běžně uzavírají licenční smlouvy výhradní a autor tudíž nemůže vlastní projektovou dokumentaci použít ke stavbě domu pro svou potřebu. Nabyvatel licence nesmí upravit, či jinak měnit dílo, jeho název či označení autora, ledaže by bylo sjednáno jinak nebo jde o takovou úpravu či změnu, u které lze spravedlivě očekávat, že by k ní dal architekt vzhledem k okolnostem souhlas.¹³⁹

Architekti se stále častěji ve smlouvách o zhotovení projektové dokumentace setkávají s ustanoveními, jimiž kromě poskytnutí práva k užití díla jsou nuceni převést i právo s projektem nakládat a měnit tak, jak může pouze autor.¹⁴⁰ Na základě takovéto smlouvy by se architekt vzdal svého práva na nedotknutelnost díla a předem dal svolení k zásahům a změnám do díla. Takovýto architektův souhlas by znamenal vzdání se či převedení osobnostních práv, což však kogentní ustanovení § 11 AutZ nepřipouští. Pokud by přece jen smlouva o dílo takové ustanovení obsahovala, bylo by neplatné a nedalo-li by se oddělit od zbytku smlouvy, způsobilo by neplatnost smlouvy o dílo jako celku. Mimo to by takové jednání ze strany objednatele bezesporu představovalo jednání, které by bylo v rozporu s dobrými mravy. Avšak obávám se, že mnoho architektů, jež stojí o zakázku, která pro ně představuje obživu, takové nestoudné

---

¹³⁶ TELEČEK, I. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2010. č. 19, s. 681 – 718.

¹³⁷ Ustanovení § 262 ObchZ.

¹³⁸ Ustanovení § 61 AutZ.

¹³⁹ Ustanovení § 51 AutZ.

¹⁴⁰ KADLEČEK, J. Zadavatele nutí architektky vzdát se autorských práv. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2009. č. 3., s. 31.

počinání ze strany objednatele dnes a denně akceptuje ze strachu, aby o objednávku nepřišli. Tomuto lze čelit jedině větší informovaností architektů o současné legislativě.

Zakázková díla jsou zhotovována v režimu veřejné či soukromé zakázky. Veřejné zadávání děl architektonických řeším v kapitole „*Architektonické dílo a zadávání veřejných zakázek, soutěž o návrh.*“

4. PRÁVO UŽÍVAT ARCHITEKTONICKÉ DÍLO

4.1. Právo dílo užit

Právo dílo užit je základním majetkovým právem autora, spočívá ve svobodném rozhodování autora dílo užit v původní nebo změněné podobě, samostatně, v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Autorský zákon dále stanoví, kdy je jiná osoba oprávněna dílo užit, aniž by s autorem uzavřela smlouvu.¹⁴¹ Za užití díla autorský zákon nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, vlastní potřebu právnické osoby či vlastní potřebu podnikající fyzické osoby s výjimkou užití zhotovením rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla stavbou.¹⁴² K užití architektonického díla bez smluvní licence s autorem, v zákonem stanovených případech, slouží zákonné licence.

Jiná osoba je oprávněna dílo užit uzavřením licenční smlouvy s autorem díla, jíž fakticky dochází k hospodářskému zhodnocení autorských práv, jelikož nabyvatel licence (oprávnění dílo užit) se zároveň zavazuje poskytnout autorovi odměnu. Licence může být poskytnuta jako výhradní či nevýhradní, jde-li o výhradní, vyžaduje zákon písemnou formu, jinak platí, že je možné udělit licenci ústně či konkludentní formou. Dojde-li tedy k odevzdání projektové dokumentace objednateli, má se za to, že mu byla udělena licence k užití architektonického díla vybudováním stavby.

Z hlediska užití architektonické díla jsou nejběžněji uplatňovány tyto instituty: právo na rozmnožování díla (§13 AutZ), právo na rozšiřování díla (§ 14 AutZ) a právo na vystavování díla (§ 17 AutZ).

4.1.1. Rozmnožování

Dle AutZ se „*rozmnožováním díla rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě.*“¹⁴³ Architektonické dílo se rozmnožuje zejména, jak už to vyplývá z jeho účelového předurčení, stavbou, dále pak také ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny (model), projektová dokumentace, fotografie, videozáznamu aj.

---

¹⁴¹ Ustanovení § 12 odst. 1 AutZ.

¹⁴² Ustanovení § 30 AutZ.

¹⁴³ Ustanovení § 13 odst. 1 AutZ.

Jelikož AutZ neposkytuje definici stavby, je třeba uchýlit se k dikci stavebního zákona, jenž stavbu definuje ustanovením § 2 odst. 3 jako „*veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání. Dočasná stavba je stavba, u které stavební úřad předem omezí dobu jejího trvání. Stavba, která slouží reklamním účelům, je stavba pro reklamu.*“ Do autorskoprávní ochrany náleží stavba a fasáda, z interiéru budovy je pak chráněna jen vstupní oblast nebo schodiště. Architekt tak zpravidla již nemůže ovlivnit organizaci jednotlivých místností.¹⁴⁴

Stavba, jakožto rozmnoženina architektonického díla je „*celek tvarový, dispoziční, materiálový, technologický a provozní.*“¹⁴⁵ Nejde jen o tvar stavby samotné, ale i o jednotlivé elementy, jež vedou tvůrčí projev architekta k určitému osobitému výsledku. Proto, pokud architekt při rozmnožování návrhu užije odlišně prvky „volné,“ jimiž jsou považovány „*prvky, které samy o sobě a izolovaně sice autorskoprávní ochraně nepodléhají (materiál, technologie, provoz a podobně), avšak užity jedinečně a autorsky původně v celku autorského díla jsou nepochybně autorskoprávně chráněny,*“¹⁴⁶ vznikne mu autorské právo ke všem takto materiálově, či technologicky odlišným stavbám zvlášť, i když se na první pohled co do tvaru stavby lišit nemusí.

Nelze pořídit rozmnoženinu či napodobeninu architektonického díla stavbou, i když je takové dílo umístěno trvale na veřejném prostranství.¹⁴⁷ Jde tedy o skutečnost, že není umožněno zhotovit stavbu po vzoru už stojící bez sjednání smluvní licence s autorem takového díla.

---

¹⁴⁴ BULLINGER, W. Oblast rozporů mezi autorským právem architekta a vlastnickým právem investora. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně.* Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 9 – 10.

¹⁴⁵ PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně.* Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 11 – 15.

¹⁴⁶ PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně.* Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 11 – 15.

¹⁴⁷ Ustanovení § 33 AutZ.

4.1.2. Rozšiřování

K rozšiřování architektonického díla, dle ustanovení § 14 AutZ dochází v případě, že vlastník převede vlastnictví k originálu díla, stavbě či jiné rozmnoženině, nebo jej za tímto účelem nabízí. Nemusí se jednat o zpřístupnění díla, které by se konalo veřejně. O rozšiřování díla se jedná i tehdy, pokud je převeden spoluvlastnický podíl k originálu či rozmnoženině.¹⁴⁸ Prvním prodejem či jiným prvním převodem vlastnického práva k originálu, stavbě či jiné rozmnoženině díla v hmotné podobě, který byl uskutečněn autorem nebo s jeho souhlasem je ve vztahu k takovému originálu či rozmnoženině díla právo autora na rozšiřování vyčerpáno.¹⁴⁹ K výkonu práva na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla dochází výhradně převodem vlastnictví, nikoliv při přechodu vlastnictví.¹⁵⁰ Další vlastník pak může dílo převádět dle své vůle, avšak nesmí být opomenuto již zmíněné právo na odměnu při opětném prodeji.

4.1.3. Vystavování

Vystavením díla ve smyslu ustanovení § 17 AutZ se rozumí zpřístupnění architektonického díla v hmotné podobě umožněním shlédnutí nebo jiného vnímání originálu nebo rozmnoženiny díla, jinými slovy jakékoliv zpřístupnění díla komukoliv, kdo má zájem dílo spatřit, bez ohledu na to, zda je zpoplatněno či nikoliv. K vystavování díla je zapotřebí svolení autora, jehož je poskytováno prostřednictvím licenční smlouvy, nejedná – li se o všem o vystavení díla na základě bezúplatné zákonné licence.¹⁵¹

4.2. Volné užití díla a zákonné licence

V autorskoprávní systematice je užití díla rozlišováno na užití se svolením autora, poskytované smlouvou, a užití bez svolení autora. Užití díla, k němuž není zapotřebí svolení autora, je pak rozlišováno na volná užití (jež AutZ nepovažuje za užití

---

¹⁴⁸ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 191.

¹⁴⁹ Ustanovení § 14 odst. 2 AutZ.

¹⁵⁰ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 191.

¹⁵¹ Ustanovení § 39 AutZ.

díla), užití na základě bezúplatných zákonných licencí a užití na základě úplatných zákonných licencí.¹⁵²

AutZ v ustanovení § 29 odst. 1 poskytuje tzv. tříkrokový test („*three-step test*“),¹⁵³ jenž určuje podmínky, kdy je autorské dílo možno užit i bez svolení autora. Dobeš uvádí, že „*třístupňový test je v poslední době univerzálním měřítkem všech výjimek a omezení autorského práva.*“¹⁵⁴ Umožněné je tedy jen takové bezesmluvní užití, které:

- a) jsou zvláštními případy stanovené v autorském zákoně;
- b) užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla;
- c) nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Volné užití a zákonné licence se tedy váží na kumulativní splnění tříkrokového testu a naplnění některé ze skutkových podstat obsažených v §§ 30 – 39 AutZ. Dále se volné užití a zákonné licence vztahují, s výjimkami dle ustanovení § 29 odst. 2, pouze na díla zveřejněná. K jednotlivým krokům tedy jen krátce. První stupeň, a to, že výjimky a omezení lze uplatnit jen ve zvláštních případech představuje, představuje kvantitativní omezení, jež je splněno již zákonným zakotvením těchto případů. Druhá podmínka, užití, jež není v rozporu s běžným užitím díla, představuje ekonomické kritérium. Mělo by jít o užití díla, ze kterého architekt neočekává finanční prospěch. A nakonec třetí krok, užití, jenž nepředstavuje nepřiměřené dotčení oprávněných zájmů autora, znázorňuje princip proporcionality. V rámci tohoto kroku je třeba zjistit, zda „*je zásah do autorových práv odůvodněný a ospravedlnitelný zájmy společnosti, a zda je přiměřený a nezbytný.*“¹⁵⁵

---

¹⁵² TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 339.

¹⁵³ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 340.

¹⁵⁴ DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro osobní potřebu I. *Právní rádce*. Praha: *Economia*, 2007. č. 4. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10078260-20974790-F00000_detail-rozmnozovani-autorskych-del-pro-soukromou-potrebu-i

¹⁵⁵ MYŠKA, M. Limity rozmnožení pro osobní potřebu. *Dny práva- 2010- Days of Law. Sborník 4. ročníku mezinárodní konference pořádané Právníckou fakultou Masarykovy univerzity*. Masarykova universita: 2010. s. 994.

4.2.1. Volné užití díla

Dovolenost užití díla se nevztahuje na zhotovení rozmnoženiny nebo napodobeniny architektonického díla stavbou, byť by taková rozmnoženina či napodobenina měla sloužit pouze osobním potřebám zhotovitele takové stavby.¹⁵⁶ Pro takovýto případ je nutné sjednat s architektem licenční smlouvu k užití díla. Toto ustanovení vychází ze specifického charakteru architektonických děl, respektive k účelu, pro něž vznikají, a to ke zhotovení stavbou. Je tedy pochopitelné, že jsou stavby chráněny před samovolným rozmnožováním či napodobováním, jelikož kdyby tomu tak nebylo, autor architektonického díla by byl značně poškozen na svých nejen majetkových právech.

Pozoruhodnost autorskoprávní úpravy představuje skutečnost, že ustanovení § 33 AutZ výslovně zakazuje rozmnožování nebo rozšiřování díla architektonického umístěného na veřejném prostranství formou trojrozměrné rozmnoženiny. Ze zmíněného tedy vyplývá, že si není možné vytvořit z papíru trojrozměrný model např. Miluničova Tančícího domu, avšak model domu, jenž je zbudován na soukromém prostranství, ano. Ad absurdum tedy dle § 33 odst. 2 je možné pořídit fotografii Tančícího domu, jelikož jde o stavbu umístěnou na veřejném prostranství, a takto fotograficky vyjádřené dílo dále užit zhotovením trojrozměrného modelu. Do takového zpracování by již byla vložena tvůrčí duševní schopnosti zhotovitele a tak by již nemohlo dojít k zásahu do autorského práva Miluniče.

4.2.2. Zákonné licence

Do výčtu zákonných licencí týkajících se architektonických děl lze zařadit: rozmnožování na papír nebo podobný podklad (§30a AutZ), citace (§31 AutZ), propagace výstavy (§ 32 AutZ), užití díla umístěného na veřejném prostranství (§33 AutZ), nepodstatné vedlejší užití díla (§ 38c AutZ), licence k dílům užitého umění a k dílům architektonickým (§38d AutZ) a tzv. výstavní licence (§39 AutZ).

Pro účely této práce se budu blíže věnovat jen vybraným zákonným licencím.

---

¹⁵⁶ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 350.

Propagace výstavy

Ten, kdo za účelem propagace výstavy architektonických děl taková díla užije v nezbytném rozsahu pro propagaci takové akce, aniž by šlo o jakékoliv jiné užití k hospodářskému či obchodnímu prospěchu, nezasahuje do autorského práva. Je-li to obvyklé, je nutné uvést jméno autora a název díla. Nejfrekventovanější jsou výstavy modelů architektonických děl nebo výstavy, jež mají za cíl představit charakteristické aspekty architektury v jednotlivých zemích či určitých časových obdobích. V souladu s ustanovením § 32 odst.1AutZ je možno dále využívat i katalog architektonických děl.¹⁵⁷

Užití díla umístěného na veřejném prostranství

Architektonické dílo, jež je umístěno na veřejném prostranství, je možno „napodobit v jiném oboru výtvarného umění, přičemž fotografie takto umístěného architektonického díla lze též bez souhlasu jeho autora rozmnožovat a šířit.“¹⁵⁸ Samozřejmě za podmínky, že takové užití není v rozporu s již zmíněným tříkrokovým testem. Na stavbu, která je umístěná na soukromém pozemku, není možno tuto zákonnou licenci vztáhnout, což však neznamená, že není možno jí výtvarně zachytit, aniž by bylo zasaženo do autorského práva architekta. V tomto případě by šlo o užití pro osobní potřebu fyzické osoby dle ustanovení § 30 AutZ.

Ustanovení § 33 AutZ je v souladu se Směrnicí 2001/29/ES,¹⁵⁹ která čl. 5 odst. 3 písm. h) umožňuje členským státům EU stanovit výjimky nebo omezení týkající se práv užití děl architektonických, jež jsou trvale umístěna na veřejných místech. Zákonná licence užití díla umístěného na veřejném prostranství implementuje tzv. svobodu panoramatu, jež, jakkoliv by se mohlo zdát, není v členských státech samozřejmostí. Zářným příkladem stavby, jejíž fotografie není možno rozmnožovat a šířit, je belgické *Atomium*. Fotografie *Atomia* smí být pořízeny pouze pro soukromé nekomerční účely,

---

¹⁵⁷ Ustanovení § 32 odst. 2 AutZ.

¹⁵⁸ KŘÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008, s. 11 – 30.

¹⁵⁹ Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady, ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

umístěny na soukromých webových stránkách, v nízké kvalitě a s uvedením stanoveného popisku o autorskoprávní ochraně, jež chrání stavbu až do roku 2075.¹⁶⁰

Nepodstatné vedlejší užití díla

Architektonická díla jsou velmi často užívána například při natáčení filmu, jde o „*bezděčné užití díla v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla*“,¹⁶¹ kdy je například architektura interiéru užívána jako pozadí filmových scén. Podmínkou uplatnění je náhodnost užití takového díla.

Licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým

Této problematice jsem se částečně věnovala již v kapitole „*Práva vlastníka stavby*“, proto zde jen ve zkratce shrnu pro úplnost to nejpodstatnější.

Ten kdo pronajímá, půjčuje nebo vystavuje originál nebo rozmnoženinu díla užitého umění vyjádřeného v užitné podobě nebo architektonické dílo vyjádřené stavbou nezasahuje do autorského práva.¹⁶²

Ustanovení § 38d písm. b) dále představuje úpravu zákonné licence, jež umožňuje navrhnout nebo provést změnu dokončené stavby, která je vyjádřením architektonického díla, v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty díla. Tato zákonná licence se nevztahuje na návrhy stavby, projektovou dokumentaci apod., jelikož se výslovně zaměřuje na „*změnu dokončené stavby*.“ Lze – li to na vlastníkově stavby spravedlivě požadovat, s ohledem na význam architektonického díla, je povinen o svém záměru architekta uvědomit. Vyžádá – li si dokumentaci stavby vystihující její stav před a po provedení změn, je povinen mu jí poskytnout. Pokud by šlo o změny dokončené stavby, jež by nebyly nezbytně nutné nebo by jinak ovlivňovaly hodnotu díla, bylo by zapotřebí souhlasu autora dle ustanovení § 11 odst. 3 AutZ.

---

¹⁶⁰ ANONYMUS. Copyright – The image of Atomium is protected and can only be used under certain conditions. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: <http://atomium.be/AuthorsRights.aspx?lang=en>

¹⁶¹ CHALOUPKOVÁ, H.; HOLÝ, P. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 73.

¹⁶² Ustanovení § 38d AutZ.

Tzv. výstavní licence

Výstavní licence je upravena § 39 AutZ a umožňuje vlastníkovi či osobě, jež si od vlastníka vypůjčí originál nebo rozmnoženinu díla výtvarného „(tedy i architektonického)“¹⁶³ fotografie či díla vyjádřeného postupem podobným fotografii, dílo vystavovat nebo je k vystavení bezplatně poskytnout, aniž by zasahoval do autorského práva. Vyjma případů, kdy autor takové užití při převodu vlastnictví k originálu nebo rozmnoženině zapověděl.¹⁶⁴

4.3. Architektonické dílo užitě v reklamě

Architektonická díla v podobě rozmnoženiny stavbou jsou častokrát využívány pro reklamní potřeby subjektů odlišných od architektů a stavebních společností a pro propagaci jiných výrobků než stavebních.¹⁶⁵ Reklama je upravena zákonem o regulaci reklamy¹⁶⁶ a zákonem o provozování rozhlasového a televizního vysílání.¹⁶⁷ Dle zákona o regulaci reklamy se reklamou rozumí „oznámení, předvedení či jiná prezentace šířené zejména komunikačními médii, mající za cíl podporu podnikatelské činnosti, zejména podporu spotřeby nebo prodeje zboží, výstavby, pronájmu nebo prodeje nemovitostí, prodeje nebo využití práv nebo závazků, podporu poskytování služeb, propagaci ochranné známky, pokud není dále stanoveno jinak.“¹⁶⁸ Jak uvádí Čmejková: „reklama na nás působí ze všech stran, neboť je nesena radikálními změnami v technologiích a médiích.“¹⁶⁹

Trendem poslední doby je rovněž umělecké ztvárnění reklamy, což zavdává vzniku autorského díla v podobě inzerce, které stejně tak jako všechna ostatní díla musí splnit pojmové znaky díla dle autorského zákona. Nabídka v reklamě je zveřejněním dle § 4 AutZ, dochází k němu tedy zpřístupněním díla veřejnosti. K užití

---

¹⁶³ KŘÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.

¹⁶⁴ Ustanovení § 39 AutZ.

¹⁶⁵ PLOS, J. Stanoviško k ochraně autorských práv ke stavbám jakožto rozmnoženinám autorského díla v reklamě. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2009. č. 3., s. 29.

¹⁶⁶ Zák. č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ Zák. č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁸ Ustanovení § 1 odst. 2 zák. č. 40/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁹ ČERMÁKOVÁ-VLČKOVÁ, A.; SMEJKAL, V. *Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. 146 s.

architektonického díla, ať již v podobě interiérové architektury či staveb, v reklamě bude docházet nejčastěji formou užití na reklamních plakátech, billboardech, k výrobě propagačních předmětů, v tisku či v reklamních spotech v televizním vysílání.

Pokud by užití architektonického díla v reklamě bylo možno subsumovat pod některou ze skutkových podstat uvedených v ustanoveních §§30 – 39 AutZ, bylo by zapotřebí zkoumat dovolenost takového volného užití či užití v souladu zákonné licence dle tříkrokového testu¹⁷⁰, jemuž jsem se podrobněji věnovala již výše. Znáмым případem je opakované užití Tančícího domu v reklamách propagujících různé výrobky, např. i tanečné studio. V případě, že je architektonické dílo trvale umístěné na veřejném prostranství a bude představovat dominantu reklamního materiálu, je třeba zkoumat vedle podmínek zákonné licence i podmínky ustanovení § 29 odst. 1 AutZ. Reklamní užití není považováno za běžné a v případě, že dílo nepředstavuje pouze nepodstatný prvek, je třeba uzavřít smluvní licenci.¹⁷¹

V případě, že užití díla nelze podřadit pod ustanovení volného užití a zákonné licence a nejde-li o dílo volné, je třeba uzavřít s autorem architektonického díla licenční smlouvu dle ustanovení § 46 a násl. AutZ. Způsob užití architektonického díla v reklamě nesmí snižovat jeho hodnotu. Pokud je to obvyklé je třeba uvést při užití díla v reklamě jméno autora.

S využitím architektonického díla v reklamě jsou spojeny jak výhody, tak nevýhody pro autora. Dle PhDr. Plose „*tento způsob využití přináší nebezpečí zobrazování bez možnosti korigovat výtvarné zobrazení díla*“ což představuje záporné externality. Na druhé straně pozitivní externalitou je uvedení jména autora, čímž se dostává do povědomí jak odborné, tak laické veřejnosti, a to s sebou může nést i možné ekonomické důsledky v podobě např. vyššího počtu děl na objednávku.¹⁷²

V neposlední řadě je třeba zmínit, že pro účely reklamy bývá užit jak exteriér, tak interiér stavby. Pro využití interiéru stavby v reklamě je svolení vlastníka nezbytnou náležitostí, stejně tak podmínky, za jakých má být interiér využit. Jinak platí, že je možno mezi vlastníkem/uživatelem a architektem sjednat, že interiéry stavby budou užívány buď se souhlasem autora, nebo za jiných, předem sjednaných podmínek, např.

---

¹⁷⁰ Ustanovení § 29 AutZ.

¹⁷¹ KŘÍŽ, J. Co lze považovat za autorské dílo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 7 – 8.

¹⁷² PLOS, J. Stanovisko k ochraně autorských práv ke stavbám jakožto rozmnoženinám autorského díla v reklamě. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2009, č. 3., s. 29.

s označením architekta, jemuž bude umožněno posoudit, zda se užití architektonického díla neděje způsobem, jenž interiér znevažuje či znehodnocuje.¹⁷³

4.4. Licence Creative Commons

Příznačným jevem dnešní doby je veřejné sdělování informací prostřednictvím internetu či jiným způsobem elektronické dálkové komunikace. Reakci výkonných umělců, mezi něž lze bezesporu zařadit i architektky, na takovýto technologický pokrok komunikačních médií je licence *Creative Commons*. Jde o soubor veřejných licencí, jejichž prostřednictvím poskytuje autor oprávnění k užití svého díla veřejnosti. V následujícím se pokusím alespoň zjednodušeně nastínit problematiku těchto veřejných licencí, které, jak je mi známo, hojně využívají nejen studenti architektury.

Creative Commons je nezisková organizace, jež byla založena v roce 2001 v USA, v první české verze licence *Creative commons* byly uvedeny v roce 2009. Jedná se o soubor šesti typů veřejných licencí, které se skládají z licenčních prvků, jež je možné, v rámci větší srozumitelnosti vyjádřit pomocí grafických znaků, a jejichž prostřednictvím autor nabyvateli sděluje, v jakém rozmezí je s dílem oprávněn nakládat. Licence se mezi sebou liší dle převedených a vyhrazených práv autora k jeho dílu. Licenčními prvky, jejichž kombinací vzniká licenční typ, lze dělit na prvky určující rozsah pravomocí při nakládání s dílem (právo dílo šířit = *angl. share*; právo dílo upravovat = *angl. remix*) a prvky stanovující podmínky, které je nutno respektovat při nakládání s dílem (uved'te autora = *angl. attribution*; nevyužívejte komerčně = *angl. noncommercial*; zachovejte licenci při dalším šíření = *angl. share alike*; nezasahujte do díla = *angl. no derivatives*).¹⁷⁴

Všem veřejným licencím *Creative commons* je společné, že dovolují dílo šířit a vyžadují, aby při šíření díla, či jeho zpracování, byl uveden autor.

Creative commons licence vychází z veřejného návrhu, jež je určen k přijetí neurčitým okruhem adresátů, *z nichž se licenčním nabyvatelem stává automaticky každý, kdo dílo v souladu s licenčními podmínkami, předznamenánými nositelem práv k uvedeným předmětům ochrany fakticky užívá, případně dále šíří, a to bezúplatně,*

¹⁷³ PLOS, J. Stanovisko k ochraně autorských práv ke stavbám jakožto rozmnoženinám autorského díla v reklamě. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2009, č. 3., s. 29.

¹⁷⁴ Webový portál Creative commons: <http://www.creativecommons.cz>

neodvolatelně a po celou dobu trvání autorskoprávní ochrany díla.¹⁷⁵ *Creative commons* tak nachází oporu v české autorskoprávní úpravě a to v ustanovení § 46 odst. 5 a 6 AutZ, jež umožňují podání návrhu na uzavření licenční smlouvy neurčitému okruhu osob a následné uzavření licenční smlouvy provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele tím, že se podle ní zachová, zejména, že poskytne nebo přijme plnění. V praxi to tedy znamená, že okamžikem, kdy subjekt začne dílo užívat v souladu s podmínkami *Creative commons*, uzavírá bez dalšího s autorem díla licenční smlouvu.

Rozdílně od české úpravy pojímá autorství, kdy vycházejíc především z amerického konceptu „*copyright*“, přiznává postavení autora vyhrazené v tuzemských podmínkách toliko fyzickým osobám i právnické osobě nakladatele či výrobce, čímž zasahuje do dualistického pojetí autorských práv, jakožto souboru osobnostních a majetkových práv. Problematickou se jeví i skutečnost, že celý projekt není právně závazným způsobem regulován na mezinárodní úrovni, čímž nositele autorských práv ztrácejí možnost účinně se domáhat svých nároků plynoucích z narušení jejich práv.¹⁷⁶

Koncepce licence *Creative commons* spočívá v bezúplatném poskytnutí práv k nakládání s dílem a je tedy otázkou, zda se umělci nevzdávají svých nejen majetkových práv s vidinou atraktivní a nové alternativy k tradičnímu pojetí autorských práv, jen proto, aby se bouřili proti konvenčním, avšak osvědčeným, institutům ochrany, jako je například kolektivní správa autorských práv.

---

¹⁷⁵ MIKITA, P. Licence creative commons v prostředí českého právního řádu. *Aktuální otázky práva autorského*. Praha: Karolinum, 2010. s. 53 - 61.

¹⁷⁶ MIKITA, P. Licence Creative commons v prostředí českého právního řádu. *Aktuální otázky práva autorského*. Praha: Karolinum, 2010. s. 53 - 61.

5. SYSTÉM OCHRANY ARCHITEKTONICKÉHO VČETNĚ URBANISICKÉHO DÍLA

Jak uvádí autorský zákon, předmětem práva autorského je dílo, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, proto i architektonické dílo, jež má být předmětem právní ochrany musí být výrazem individuální tvorby architekta, která takovou stavbu odliší od ostatní tvorby jiných architektů.

5.1. Ústavněprávní ochrana architektonického díla

Jako základní kámen ústavněprávní ochrany architektonického díla, i ostatních děl duševního vlastnictví, je třeba považovat ustanovení Preambule Ústavy České republiky: „*My, občané České republiky, v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ..., odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, ... prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců ...*“¹⁷⁷

Na stejné úrovni působí ustanovení čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „*Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem,*“¹⁷⁸ kterýmž je bezpochyby zákon autorský.¹⁷⁹ S tímto také úzce souvisí ustanovení čl. 36 Listiny, které zaručuje právo na soudní ochranu subjektivním právům autora.

Nad ochranou ústavně zaručených práv bdí Ústavní soud České republiky, jehož nejvýznamnější úkolem je zejména chránit ústavnost, základní práva a svobody vyplývající z ústavních zákonů České republiky a dohlížet nad dodržování ústavnosti při výkonu státní moci.

S ohledem na dikci čl. 41 odst. 1 Listiny¹⁸⁰ je ochrana těmto právům poskytována, aniž by bylo zapotřebí její specifikace prováděcími předpisy.

V neposlední řadě je třeba zmínit i čl. 11 Listiny, jež se týká práva všech osob vlastnit majetek.

---

¹⁷⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava české republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

¹⁷⁹ Zák. č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

¹⁸⁰ Práv uvedených v čl. 26, čl. 27 odst. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 odst. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.

5.2. Soukromoprávní ochrana díla architektonického

Ochrana poskytovaná právem duševního vlastnictví je díky vysokému počtu chráněných statků obsažena v mnoha předpisech, v současnosti neexistuje kodifikace této oblasti a vzhledem k nesourodosti chráněných objektů není ani možné kodifikační proces očekávat.

Domáhání se ochrany práva před soudem žalobou, je možno považovat jako *ultima ratio* soukromého práva, protože je vhodné uchýlit se primárně k mimosoudním způsobům ochrany práva. Mezi instituty mimosoudní ochrany řadíme zejména rozhodčí řízení, vyloučena není ani ochrana autorského práva svépomocí, jsou-li při jejím uplatňování dodrženy podmínky ustanovení § 6 ObčZ.¹⁸¹ Ochrany pokojného stavu za legálních předpokladů stanovených § 5 ObčZ¹⁸² je možno se domáhat u příslušného orgánu státní správy.

5.2.1. Ochrana autorského práva dle Autorského zákona

Stěžejní roli v oblasti ochrany autorského práva představuje Autorský zákon, který ji upravuje jednak v Hlavě první, dílu pátém: Ochrana práva autorského, jednak v Hlavě sedmé: Správní delikty, vymezením skutkových podstat správních deliktů porušujících právo autorské. Soukromoprávní ochrana autorského práva, jejíž instrumenty jsou upraveny Hlavou III. AutZ vychází z ustanovení Dohody TRIPS,¹⁸³ jež byla přijata mezinárodním společenstvím¹⁸⁴ jako reakce na neustále se zvyšující počet zásahů do majetkové sféry autorských práv. Výčet poskytnutý Autorským zákonem není nikterak uzavřený, ustanovení § 40 AutZ má spíše povahu generální klauzule, jelikož jednotlivé skutkové podstaty neoprávněných zásahů do autorského práva mohou být, stejně tak jako statky jimi chráněné, velmi různorodé.

Jak již bylo uvedeno výše, Autorský zákon v § 40 poskytuje příkladný výčet nástrojů ochrany, v němž se snoubí nároky jak osobnostněprávní povahy, tak povahy

---

¹⁸¹ Ustanovení § 6 zák. č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník: „*Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.*“

¹⁸² Ustanovení § 5 zák. č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník: *Došlo-li ke zřejmému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předběžně zásah zakázat nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav. Tím není dotčeno právo domáhat se ochrany u soudu.*

¹⁸³ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, uzavřena v rámci Dohody o Světové obchodní organizaci ve znění vyhlášky MZV č. 191/1995 Sb.

¹⁸⁴ Dohoda TRIPS je spravována Světovou obchodní organizací.

majetkoprávní. Současná úprava reflektuje potřebu efektivnější ochrany zejména majetkových práv, která je důsledkem technického rozvoje, jenž značným způsobem usnadňuje možnosti rozmnožování a šíření autorských děl.

Oproti předchozí úpravě,¹⁸⁵ která přiznávala ochranu až v případech, kdy došlo ke skutečnému porušení zákonem chráněného zájmu, současný Autorský zákon posiluje postavení osob aktivně legitimovaných a rozděluje autorskoprávní delikty na ohrožující a porušující. V závislosti na charakteru práva, do něhož zasahují, dále rozlišujeme delikty zasahující osobnostní právo autorské či delikty zasahující majetkové právo autorské. Není vyloučen ani zásah kumulativně postihující obě skupiny autorských práv.

Instrumenty ochrany uvedené Autorským zákonem jsou založeny na odpovědnost objektivní, nevyžaduje se tedy zavinění, naopak u soukromoprávní odpovědnosti za škodu, na niž § 40 odst. 4 AutZ odkazuje, se zavinění předpokládá.

Autorský zákon příkladně uvádí některé žalobní nároky, z nichž je aktivně legitimován především autor ohroženého či zasaženého díla, jeho právní nástupce, osoba vykonávající majetková práva autora či držitel výhradní licence.

Autor se tedy může na soud obrátit s žalobou, v níž bude uplatňovat tyto nároky, jichž se lze dožadovat jednak samostatně, jednak kumulativně:

- Určovací nárok
- Nárok zápůrčí, nebo též záповědní či zdržovací (negatorní)
- Nárok informační
- Nárok odstraňovací (restituční)
- Nárok na přiměřené zadostiučinění (satisfakční)
- Zvláštní nárok zápůrčí
- Jiný nárok (atypický)
- Nárok na uveřejnění rozsudku na náklady žalovaného¹⁸⁶

---

¹⁸⁵ Zák. č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

¹⁸⁶ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 418 – 419.

Určovací nárok

Určovací nárok vyplývá z § 40 odst. 1 písm. a) AutZ, jímž se autor díla domáhá určení autorství. Od obecné určovací žaloby dle § 80 písm. c) občanského soudního řádu¹⁸⁷ se liší tím, že není třeba prokazovat naléhavý právní zájem, jelikož se jedná o speciální ustanovení vyplývající z výkonu nároku, jímž je autorské právo již ze samotné podstaty nadáno.

Nárok zápůrcí, nebo též záповědní či zdržovací (negatorní)

Autorský zákon poskytuje demonstrativní výčet žalobních nároků spadajících pod kategorii negatorních nároků, jejichž společným účelem je dosažení nečinnosti narušovatele. Zápůrcí žalobou na základě § 40 odst. 1 písm. b) AutZ se autor domáhá zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu. Prostřednictvím negatorního žalobního nároku se tak architekt může domáhat ku příkladu zákazu neoprávněné výroby rozmnoženiny architektonického díla či neoprávněného sdělování díla na veřejnosti, neoprávněné užití v reklamě, inzerci či zásahu do integrity díla.

Čím dál častěji se můžeme setkat s případy, že rozmnoženina díla, jehož estetické ztvárnění je natolik zajímavé a jedinečné, je neoprávněně užito jinými subjekty bez svolení autora. Již několikrát se tomu stalo v případě hotelu a vysílače Ještěd, jenž je jistě jednou z nejznámějších staveb České republiky, který byl bez svolení autora užit např. na plakátech k propagaci MS v klasickém lyžování v Liberci, či jako čtyřmetrová maketa v zábavním parku.

Neoprávněným zásahem je také třeba považovat případy, kdy dochází k rekonstrukcím či jiným zásahům do staveb, případně deformacím či změnám návrhu, k nimž je třeba souhlasu autora, jelikož zachování integrity díla spadá pod ryze osobnostní práva autora, jenž je pak oprávněn žádat o upuštění od takových stavebních prací, případně o následné odstranění takového narušení.

Nárok informační

Nárok informační vyplývá z ustanovení § 40 odst. 1, písm. c) AutZ, jenž poskytuje taxativní výčet informací, jež je autor oprávněn požadovat, a demonstrativní

---

¹⁸⁷ Zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdější předpisů.

vyjmenovává povinné subjekty informační povinnosti. Autor se tedy může domáhat sdělení například údajů o způsobu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny, její ceně a osobách, které se neoprávněného užití díla účastní.¹⁸⁸

Nárok odstraňovací (restituční)

K uplatnění tohoto nároku se autor uchyluje především v případech, kdy došlo k zásahu do autorského práva, přičemž protiprávní následek porušení nadále trvá. Nárok bývá uspokojen především naturální restitucí, avšak může být požadováno například i zničení či stažení uvedených předmětů, zejména rozmnoženiny či napodobeniny.

Zde je na místě zmínit zásadní rozhodnutí Zemského soudu v Berlíně,¹⁸⁹ který, v případě sporu architekta stavby hlavního nádraží v Berlíně „Lehrter Bahnhof“ Meinharda von Gerkana a investora stavby Deutsche Bahn, upřednostnil osobnostní právo autora na zachování výtvarně – umělecké integrity díla před ekonomickými zájmy investora. Klíčová argumentace soudu spočívá v ochraně práva autora „*na to, aby jím vytvořené dílo, v němž se manifestuje jeho individuální tvůrčí vůle, bylo současnému i budoucímu světu zanecháno ve své nezměnné individuální podobě.*“¹⁹⁰ Soud následně rozhodnul, aby sporné zastropení bylo odstraněno a místo něj zbudován strop dle původního návrhu architekta, své rozhodnutí odůvodňoval též významem nádraží jakožto uměleckého unikátu s reprezentativní funkcí významné veřejné budovy realizované v hlavním městě státu.¹⁹¹

---

¹⁸⁸ Ustanovení § 40 odst. 1, písm. c) AutZ.

¹⁸⁹ BULLINGER, W. Oblast rozporů mezi autorským právem architekta a vlastnickým právem investora. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně.* Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 9 – 10: Rozsudek z 28. 11. 2006, GRUR („Průmyslová právní ochrana a autorské právo“) 2007, 964 - Skutkový základ sporu: Investorem díla „Lehrter Bahnhof“ jsou Německé dráhy, architektem díla je hamburský ateliér GMP (von Gerkan, Marg und Partner). V průběhu stavby docházelo ke konfliktům mezi investorem a architekty, investor následně svévolně změnil stavbu tím, že zadal projekt stropu nádraží jinému architektovi (firma Winkels). Konflikt vyústil podáním žaloby architektem Meinhardem von Gerkanem na Německé dráhy kvůli změně podoby stropu, jež zásadně deformovala základní koncepci díla a jeho integritu.

¹⁹⁰ DVOŘÁK, J. Spor architekta von Gerkana s Německými drahami. *Bulletin České komory architektů.* Praha: Česká komora architektů, 2007, č. 4., s. 40: Rozsudek nejvyššího soudu BGH GRUR 1999, strana 230 a další.

¹⁹¹ DVOŘÁK, J. Spor architekta von Gerkana s Německými drahami. *Bulletin České komory architektů.* Praha: Česká komora architektů, 2006, č. 4., s. 30.

DVOŘÁK, J. Spor architekta von Gerkana s Německými drahami. *Bulletin České komory architektů.* Praha: Česká komora architektů, 2007, č. 4., s. 40.

Nárok na přiměřené zadostiučinění (satisfakční)

Nárok na přiměřené zadostiučinění¹⁹² předpokládá existenci nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do práva autorského. Přímo autorský zákon pojímá satisfakci ve formě morální, resp. omluvu, a ve formě materiální, resp. v penězích. K zadostiučinění v penězích je přístupováno až v okamžiku, kdy by se morální satisfakce nejevila postačující. Výši peněžitého zadostiučinění určuje soud s ohledem na závažnost vzniklé újmy, jakož k okolnostem, za nichž k porušení autorského práva došlo.

K tématice promlčení práva na peněžité zadostiučinění se vyjádřil Nejvyšší soud,¹⁹³ tak, že právo na finanční satisfakci „vzniká tehdy, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím. Byť v tomto případě jde o satisfakci v oblasti nemateriálních práv (postihující újmu nemajetkové povahy), její vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobnostní právo majetkové povahy,“ a jako takové podléhá promlčení dle občanského práva.¹⁹⁴ Ve zmíněném případě došlo k nedovolenému převzetí studie a její architektonické části ke stavbě obchodního centra KONVENT. Krajský soud nejprve přiznal náhradu nemajetkové újmy,¹⁹⁵ odvolací Vrchní soud však návrh na zaplacení nemajetkové újmy zamítl a konstatoval, že došlo k promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy.¹⁹⁶ Stejný názor v dovolacím řízení zastával i Nejvyšší soud. Spor se dostal i před Ústavní soud, jenž stížnost odmítl.¹⁹⁷ Pro povahu nároku je tedy určujícím nikoliv předmět jeho ochrany, ale obsah, čímž tedy nárok na peněžité zadostiučinění řadí k nárokům majetkovým.

Autorský zákon rovněž nevyklučuje možnost mimosoudní dohody o narovnání mezi architektem a osobou, jež do jeho práva neoprávněně zasáhla a způsobila mu tak újmu.

---

¹⁹² Ustanovení § 40 odst. 1 písm. e) AutZ.

¹⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2008, sp. zn. 30 Cdo 410/2007.

¹⁹⁴ Ustanovení § 100 odst. 2 ObčZ : „Promlčují se všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického...“

¹⁹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22 dubna 2005 č.j. 23 C 47/2006-186.

¹⁹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. srpna 2006 č. j. 1 Co 157/2005 – 206.

¹⁹⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. května 2009, sp. zn. IV. ÚS 561/09.

Právo uveřejnit rozsudek

V případě, že soud vyhoví nároku autora, může mu zároveň být přiznáno právo na uveřejnění vyhovujícího rozsudku na náklady účastníka sporu, jenž neuspěl.¹⁹⁸

5.2.2. Obecné občanskoprávní nástroje ochrany architektonického díla

Dle § 40 odst. 4 AutZ není vyloučeno právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení v souvislosti s porušením autorských práv podle generální soukromoprávní odpovědnosti za obě.

Autorský zákon odkazuje oprávněné subjekty na obecnou občanskoprávní úpravu odpovědnosti za škodu¹⁹⁹ a nároků z bezdůvodného obohacení.²⁰⁰ Jako *lex specialis* k Občanskému zákoníku, což vyplývá z ustanovení § 1 odst. 3 ObčZ, poskytuje i částečnou speciální úpravu k obecnému stanovenému generální občanskoprávní normou.

Stejně tak jako není vyloučena možnost uplatnit vedle sebe žalobní návrhy autorského zákona a instituty ochrany autorského práva dle občanského zákoníku, není znemožněno, aby oprávněný subjekt požadoval náhradu škody i vydání bezdůvodného obohacení vyplývající z jednoho skutku.

Právo na náhradu škody

Institut odpovědnosti za škodu operuje s pojmem skutečné škody, což je prakticky možné použít jen u hmotných věcí, jejichž formou je dílo, jakožto nehmotný statek, vyjádřeno. Z uvedeného tedy plyne, že nárok na náhradu škody je možno uplatnit jen v případech, kdy dojde k poškození hmotného substrátu díla, např. stavby.

Odpovědnost za škodu předpokládá nedbalostní či úmyslné zavinění. Možnost domáhat se místo skutečně ušlého zisku „náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem,“²⁰¹ představuje odchylku od obecné úpravy, která zjednodušuje pozici poškozeného, který tímto způsobem nemusí prokazovat výši ušlého zisku.

---

¹⁹⁸ Ustanovení § 40 odst. 3. AutZ

¹⁹⁹ Ustanovení § 429 a násl. ObčZ.

²⁰⁰ Ustanovení § 451 a násl. ObčZ.

²⁰¹ Ustanovení § 40 odst. 3 AutZ.

Krajský soud v Ostravě rozhodl, že nedostatečně zpracovaná projektová dokumentace pro účely stavebního povolení je příčinou zřícení zdi a jedná se tedy o objektivní odpovědnost dle § 420a odst. 1 ObčZ. Soud shledal povinnost vykonávat autorský dozor jako činnost, která má charakter provozní a proto nebylo možno použít ustanovení o obecné odpovědnosti podle § 420 ObčZ.²⁰² Nejvyšší soud jako soud dovolací však nesouhlasil se závěrem Krajského soudu, a podle jeho názoru je odpovědnost zhotovitele projektové dokumentace odpovědností dle ustanovení § 420 ObčZ.²⁰³

Právo na vydání bezdůvodného obohacení

Subjekt, jenž neoprávněně nakládá s architektonickým dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, se dopouští soukromoprávního deliktu bezdůvodného obohacení, který nachází své legální zakotvení v § 451 a násl. ObčZ. Oproti subjektivní odpovědnosti za škodu vychází nárok na vydání bezdůvodného obohacení ze zásady objektivní odpovědnosti narušitele.²⁰⁴ Výši bezdůvodného obohacení, dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem, stanovuje autorský zákon jako speciální úpravu ke generálnímu vymezení bezdůvodného obohacení v občanském zákoníku. Způsob výpočtu bezdůvodného obohacení naznačuje, že nejde o pouhý restituční nárok nýbrž nárok, jež v sobě pojímá i sankční opatření.

Praktickým příkladem sporu o vydání bezdůvodného obohacení je kauza řešená Nejvyšším soudem, kdy se zhotovitelka projektové dokumentace nástavby na obecním domě domáhala finanční kompenzace. Mezi účastníky sporu nebyla písemně sjednána smlouva o dílo, žalovaný odmítl finální projekt převzít a tudíž ani nedošlo k zaplacení ceny díla, jež také byla předmětem sváru. Žalobkyně se domáhala nejen naturálního vydání projektu pro realizaci rekonstrukce, ale i peněžité náhrady ve výši obvyklé ceny díla. Z právního názoru Nejvyššího soudu vyplývá, že *„hodnota bezdůvodného obohacení získaného převzetím projektové dokumentace bez právního důvodu pak není*

---

²⁰² Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 14. listopadu 2006, č.j. Co 190/2005 – 475.

²⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2007, sp. zn. 25 Cdo 2429/2007.

²⁰⁴ KRÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.

dána hodnotou prostředků vynaložených na tvorbu projektu, nýbrž hodnotou takto vytvořeného projektu (hodnotou díla).“ Nejvyšší soud dále uvádí, že krom vlastní hodnoty díla může být bezdůvodným obohacením také hodnota získaná využitím myšlenek obsažených v projektové dokumentaci. K využití projektu žalovaným nedošlo. S ohledem na dikci § 458 odst. 1 ObčZ, je možné domáhat se peněžité náhrady jen v případech, kdy samotné naturální bezdůvodné obohacení vydat nelze, což není problémem hrozícím u zpracované projektové dokumentace.²⁰⁵

Předběžné opatření

S osobnostním právem autora na nedotknutelnost díla pevně souvisí právo udělit svolení k jakékoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla, v případech, kdy je dílo užíváno jinou osobou, čímž je v případech rozebírané tematiky, vlastník stavby, projektové dokumentace apod., nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla.

Za takovouto rozsáhlou změnu může být považováno například přistavení garáže k obytnému domu. Bezesporu jde o změnu, ke které musí vlastník stavby získat souhlas architekta, jenž vytvořil původní projektovou dokumentaci k dílu. Pokud však zahájí rekonstrukci, aniž by autorovo svolení získal, může ten podat u věcně a místně příslušného soudu pro případnou žalobu návrh na předběžné opatření dle § 76 odst. 1 písm. f) OSŘ,²⁰⁶ kde architekt bude žádat, aby narušiteli byla uložena povinnost zdržet se zásahu do předmětného díla. Do okamžiku pravomocného rozhodnutí nebude moci narušitel do stavby či projektové dokumentace nikterak zasáhnout. Bude-li však vydáno rozhodnutí ve prospěch narušitele, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu s předběžným opatřením vznikla.²⁰⁷

K zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, jež může vzniknout subjektům v souladu s předběžným opatřením, upravuje občanský soudní řád povinnost složit, nejpozději ve stejný, kdy byl soudu podán návrh na nařízení předběžného opatření, jistotu ve výši 10.000,- Kč a ve věcech obchodních ve výši 50.000,- Kč.²⁰⁸

---

²⁰⁵ HOLOUBKOV, D. Projektová dokumentace u Nejvyššího soudu. [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/projektova-dokumentace

²⁰⁶ „Předběžné opatření může být účastníkovi uloženo zejména aby ... f) něco vykonával, něčeho se zdržel nebo něco snášel.“

²⁰⁷ Ustanovení § 77a odst. 1 OSŘ.

²⁰⁸ Ustanovení § 75b odst. 1 OSŘ.

Zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví

Subjekt, který osvědčí porušení práva z duševního vlastnictví, má možnost před zahájením řízení ve věci samé, domáhat se zajištění zboží, jehož výrobou mohlo být porušeno autorské právo, materiál a nástroje, které byly použity k výrobě a rozšiřování takového zboží a dále dokumenty vztahující se k předmětnému zboží. Příslušným ve věci je krajský soud, v jehož obvodu je zajišťovaný předmět důkazního prostředku. K zajištění náhrady škody nebo jiné újmy vzniklé v důsledku zajištění předmětu důkazního prostředku může předseda senátu fakultativně stanovit jistotu ve výši maximálně 100.000,- Kč, z níž se případně uspokojí pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy. Oproti jistotě skládané v případě předběžného opatření, která představuje procesní podmínku vydání nařízení o předběžném opatření, o složení a výši záruky nadepsaného institutu rozhoduje předseda senátu a je splatná do 8 dnů od doručení rozhodnutí o jejím stanovení.²⁰⁹

5.3. Trestněprávní ochrana

Trestné činy proti autorskému právu jsou dle systematiky trestního zákoníku²¹⁰ řazeny do Hlavy VI. Trestné činy hospodářské, Díl 4. Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.

Pro potřeby ochrany architektonického díla je určeno vymezení skutkové podstaty § 270 TZ, trestného činu Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. Ustanovením § 270 TZ jsou mimo jiné chráněna díla architektonická, včetně díla urbanistického, kterými jsou díla vytvářející umělecké ztvárnění prostoru v oblasti architektury stavební, interiérové, jevištní (scénografické), zahradní apod., a to nejen vyjádřená prostorově, jako určité stavby, konstrukce atd., ale i jako makety, architektonické projekty, plány a náčrty. Nezařazují se sem jen ryze řemeslná a technická řešení, rutinní stavební návrhy atd. vytvořená na základě umělecké a netvůrčí řemeslné či technické dovednosti²¹¹. Základní skutková podstata počítá s trestem odnětí svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo

²⁰⁹ Ustanovení § 78b a násl. OSŘ.

²¹⁰ Zák. č. 40/2009 S., trestní zákoník, ve znění pozdější předpisů (dále jen „TZ“).

²¹¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní zákoník II, Komentář*, 2. Vydání. Praha: C.H.BECK, 2012. Str.2740. TELEČ, I., TŮMA, P., *Autorský zákon, Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2007. Str. 418 – 419.

jiné majetkové hodnoty. Pokud pachatel spáchá trestný čin naplňující znaky kvalifikovaných skutkových podstat, je možno mu uložit i trest dosahující až osmi let odnětí svobody, což jej řadí dle §14 TZ mezi zločiny.

§ 271 TZ, jež vymezuje skutkovou podstatu trestného činu Padělaní a napodobení díla výtvarného umění, by se na první pohled mohl zdát aplikovatelný na případy ochrany architektonického díla, jelikož se architektonické dílo ve fázi skici či plánu může jevit jako dílo výtvarné, avšak již v Autorském zákoně je dílo architektonické striktně odděleno od díla výtvarného. Je tedy nutné pojmy „výtvarné autorské dílo“ nebo „výtvarný projev“ dle § 271 TZ chápat restriktivně, bez architektonických děl.

S ohledem na výše zmíněné, má autor architektonické díla možnost dovolávat se trestněprávní ochrany dle trestního zákoníku pouze prostřednictvím ustanovení trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 TZ.

5.4. Ochrana proti správním deliktům

Ochrana autorským právům autora je poskytována i prostřednictvím § 105a - § 105c AutZ, které pokrývají neoprávněné užití autorského díla, neoprávněný zásah do práva autorského, který není trestným činem. Takovéto užití či zásah je, s ohledem na subjekt, přestupkem či správním deliktem.

6. ARCHITEKTONICKÉ DÍLO A ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK, SOUTĚŽ O NÁVRH

Zakázková díla architektonická vznikají jednak v právním režimu veřejných zakázek a jednak v režimu soukromých zakázek. V této kapitole se budu zabývat otázkami týkajícími se zadávání veřejných zakázek a s nimi souvisejícími architektonickými soutěžemi.

Na území České republiky se každoročně zbuduje nesmírné množství staveb. Cílem každého investora je bezesporu efektivně vložit své finanční prostředky do budovy, jež by byla kvalitní, nepředražená a splňovala by všechny požadavky, jež jsou v současnosti kladeny na výstavbu, ať už z hlediska veřejnoprávních norem, tak z hlediska potřeb samotného investora. V neposlední řadě zajisté každý očekává, že bude vlastnit nějaký architektonický skvost, který by mu potenciálně mohla závidět široká veřejnost. Česká komora architektů považuje „architektonickou soutěž za nejtransparentnější, protože je veřejně kontrolovatelná, a zároveň nejúčelnější způsob výběru vhodného architektonického řešení.“²¹² I přesto, že v České republice bývá ročně zadáno přibližně 1500 veřejných zakázek různého rozsahu, těch, které navazují na architektonické soutěže je stěží pár desítek. Finanční náklady na architektonickou soutěž činí pouze 2–2,5 % z celkových investičních nákladů na stavbu,²¹³ a zároveň poskytuje nejlepší možný nástroj k uspokojení požadavku investora na nejkvalitnější dílo.

Ráda bych ještě poznamenala, že v Evropě, ale i v České republice má architektonická soutěž velmi dlouhou tradici. U nás se rozvíjejí od poloviny 19. století, notoricky známou je architektonická soutěž, z níž vzešlo Národní divadlo v Praze, mezi první urbanisticko-architektonické soutěže na našem území se pak řadí soutěž na projekt rozšíření města Brna, na jehož základě byla následně zbudována Okružní třída – Ringstrasse v Brně.²¹⁴ Z těch současných stojí za zmínku i soutěž, kterou vyhrál Ing. arch. Karel Hubáček s návrhem hotelu a vysílače Ještěd.

---

²¹² ANONYMUS. Zadávání veřejných zakázek. Architektonické soutěže. *Bulletin České komory architektů: příloha*. Praha: Česká komora architektů, 2009. č. 3., s. 33 – 36.

²¹³ ANONYMUS. Základní informace o vypisování a průběhu architektonických soutěží. Editor: Pražanová, M. *Architektonické soutěže*. Praha: Česká komora architektů, 2010. s. 46.

²¹⁴ ANONYMUS. Brněnská ringstrasse. [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.tugendhat.eu/cz/brnenska-ringstrasse.html>

6.1. Veřejné architektonické a urbanistické zakázky

Veřejná zakázka je taková zakázka, jež je realizována na základě smlouvy uzavřené mezi zadavatelem a jedním nebo více dodavateli, předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb nebo provedení stavebních prací. Architektonické a urbanistické zakázky spadají podle zák. č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, do druhu veřejných zakázek na služby, které jsou ustanovením § 10 ZVZ definovány negativně jako veřejné zakázky, které nejsou veřejnými zakázkami na dodávky nebo na stavební práce. „*Služby architektů, ..., územní plánování, související vědeckotechnické poradenství, služby zkušeben a provádění analýz*“²¹⁵ podléhají jakožto služby prioritní oznamování vedle Informačního systému o veřejných zakázkách i oznamování v Úředním věstníku Evropské unie (pouze pokud jde o nadlimitní veřejné zakázky).²¹⁶

Architektonické a urbanistické zakázky je možno podle výše předpokládané hodnoty rozdělit na zakázky malého rozsahu, podlimitní zakázky, nadlimitní zakázky a na, novelou zákona o veřejných zakázkách nově upravenou kategorii, významné veřejné zakázky. Zakázky malého rozsahu, jejichž hodnota nepřekročí 1 mil. Kč, nepodléhají zadávání dle uvedeného zákona, avšak jejich zadávání je i nadále podřízeno zásadám postupu zadavatele, jimiž jsou transparentnost, rovné zacházení a zákaz diskriminace.

Zadavatel podlimitních a nadlimitních veřejných zakázek týkajících se zpracování a pořízení projektové dokumentace staveb či územně plánovací dokumentace a podkladů jedná v souladu s postupem stanoveným pro některý zákonem upravený druh zadávacího řízení, jimiž jsou: otevřené řízení, užší řízení, jednací řízení s uveřejněním, jednací řízení bez uveřejnění, soutěžní dialog, zjednodušené podlimitní řízení.²¹⁷

Veřejnou zakázku na zpracování projektu staveb či územně plánovací dokumentaci nebo podkladů je možno zadat způsoby uvedenými v předchozím odstavci, jež umožňují požadovat „*předběžné určení ceny a doložení kvalifikace, kromě jiného předložení profesního portfolia a životopisu doloženého referencemi,*

---

²¹⁵ Příloha č. 1 k zák. č. 137/2006 Sb., seznam služeb podléhajících uveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie.

²¹⁶ DVORÁK, D.; SERAFÍN, P. *Veřejné zakázky ve stavebnictví. Zákon o veřejných zakázkách podle stavu k 1. 1. 2011 a jeho praktická aplikace ve stavebnictví*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011, s. 22.

²¹⁷ Ustanovení § 21 odst. 1 zák. č. 137/2006 Sb.

*prokazujícího pořízení, popřípadě zpracování obdobných dokumentací, pro něž se řízení o zadání zakázky koná.*²¹⁸

V souvislosti s další kapitolou, v níž se budu zabývat soutěží o návrh, je třeba určit rozdíl, který je mezi veřejnou zakázkou a soutěží o návrh. Předmětem zadávacího řízení veřejné zakázky, jak již bylo výše uvedeno, je uzavření smlouvy, jejímž předmětem je poskytnutí určitého plnění (služby) a protiplnění (obvykle finanční odměna), kdežto jde – li o soutěž o návrh, zúčastněné subjekty předkládají pouze ideový návrh řešení bez nároku na protiplnění. Dalším patrným rozdílem je i míra propracovanosti předmětu, kdy u nabídky v rámci zadávacího řízení jde pouze o popis budoucího plnění, u soutěže o návrh účastníci předkládají rovnou finální tvůrčí řešení.²¹⁹

V případě, že by zadavatel chtěl mít již předem ucelenou představu o jednotlivých pojetích uchazečů o předmětu zakázky, je třeba, aby zorganizoval architektonickou či urbanistickou soutěž o návrh a následně dle ustanovení § 23 odst. 6 zákona o veřejných zakázkách zadal veřejnou zakázku v jednacím řízení bez uveřejnění vybranému účastníkovi nebo jednomu z vybraných účastníků.

6.2. Soutěž o návrh

Zákon o veřejných zakázkách neumožňuje zadavateli veřejné zakázky přímo v zadávacím řízení požadovat od účastníků konkrétní návrh, např. architektonickou studii. Takovýto konkrétní návrh je možné získat jen zákonem o veřejných zakázkách upravenou soutěží o návrh,²²⁰ na níž, jak jsem již uvedla, navazuje jednacím řízení bez uveřejnění.

Cílem soutěže o návrh je tedy výběr určitého projektu, který se bude vyznačovat svým kreativním řešením specifikovaného zadání, na něž za stanovených podmínek může navazovat jeho provedení v rámci veřejné zakázky. Soutěže o návrh v oblasti architektury a urbanismu, jsou kromě zákona o veřejných zakázkách²²¹ upraveny také

---

²¹⁸ PLOS, J.; JELÍNEK, P. Příručka pro zadavatele architektonických a urbanistických zakázek. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: http://www.cka.cc/souteze/prilohy/manual_vz_090720

²¹⁹ DVORÁK, D.; SERAFÍN, P. *Veřejné zakázky ve stavebnictví. Zákon o veřejných zakázkách podle stavu k 1. 1. 2011 a jeho praktická aplikace ve stavebnictví*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011, s. 234.

²²⁰ Ustanovení § 102 – 109 zák. č. 137/2006 Sb.

²²¹ Zák. č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

stavovskými předpisy České komory architektů, především soutěžním řádem ČKA,²²² k jejichž vydávání je ČKA zmocněna na základě ustanovení § 23 odst. 6 písm. i) a § 25 odst. 4 písm. b) autorizačního zákona.²²³ Dle autorizačního zákona patří do působnosti ČKA rovněž „*spolupráce s vypisovateli soutěží a výběrových řízení, posuzovat podmínky a bránit konání neregulérních soutěží a výběrových řízení,*“²²⁴ případně zakázat autorizovaným osobám účast v neregulérních soutěžích, pod hrozbou disciplinární sankce, což bylo potvrzeno rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, č. j. S 67/97 – 980/00 – 210.²²⁵ Nutno dodat, že Soutěžní řád ČKA upravuje podrobná pravidla pro postup v soutěži o návrh jako podzákonný předpis, jenž je závazný jen pro členy ČKA.

Postupem stanovený pro soutěž o návrh dle zákona o veřejných zakázkách je zadavatel povinen se řídit v případě, že hodnota soutěže dosáhne finančního limitu stanoveného pro nadlimitní veřejné zakázky na služby, v ostatních případech má volbu, zda tak učiní či nikoliv.

Zákon o veřejných zakázkách rozlišuje po novele č. 179/2010 Sb. otevřenou soutěž o návrh a užší soutěž o návrh. Oznámením soutěže o návrh je vyzván neurčitý počet účastníků k podání návrhu, a tedy otevřená soutěž se může zúčastnit kdokoli, kdo splní kvalifikační předpoklady. V případě užší soutěže představuje oznámení soutěže výzvu k podání žádosti o účast a prokázání kvalifikace, zadavatel může omezit počet uchazečů, kteří budou až následně vyzváni k předložení návrhů.²²⁶

Pokud zadavatel architektonické soutěže postupuje dle zákona o veřejných zakázkách, nabízejí se mu tyto způsoby zadání soutěže o návrh:

a) na tuto soutěž navazuje zadání veřejné zakázky na služby (zhotovení projektové dokumentace);

---

²²² Soutěžní řád České komory architektů ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti se soutěžním řádem, upravuje soutěž o návrh i Příručka pro zadavatele architektonických a urbanistických zakázek a Vzorové soutěžní podmínky.

²²³ Zák. č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁴ Ustanovení § 23 odst. 6 písm. s) zák. č. 360/1992 Sb.

²²⁵ DVOŘÁK, D.; SERAFÍN, P. *Veřejné zakázky ve stavebnictví. Zákon o veřejných zakázkách podle stavu k 1. 1. 2011 a jeho praktická aplikace ve stavebnictví*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011, s. 234.

²²⁶ DVOŘÁK, D.; SERAFÍN, P. *Veřejné zakázky ve stavebnictví. Zákon o veřejných zakázkách podle stavu k 1. 1. 2011 a jeho praktická aplikace ve stavebnictví*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011, s. 222.

- b) na základě této soutěže mají být vybranému účastníkovi či účastníkům soutěže o návrh poskytnuty soutěžní ceny nebo platby; a nebo
- c) na tuto soutěž navazuje zadání veřejné zakázky na služby a současně na základě této soutěže mají být vybranému účastníkovi či účastníkům soutěže o návrh poskytnuty soutěžní ceny nebo platby.

Architektonické dílo vytvořené pro účely veřejné soutěže o návrh podléhá ustanovení § 61 AutZ, pročež platí, že takové soutěžní dílo lze užít jen k účelu stanovenému v soutěžních podmínkách, k užití nad rámec stanoveného účelu je třeba uzavřít licenční smlouvu.

Dle zákona o veřejných zakázkách se soutěží o návrh rozumí „*postup zadavatele směřující k získání návrhu, projektu či plánu (dále jen "návrh"). Návrhem se rozumí písemně nebo graficky vyjádřený výsledek vlastní tvůrčí činnosti zájemce o účast či účastníka soutěže o návrh.*“²²⁷ Z legální definice je tedy patrné, že autorem soutěžního návrhu může být pro požadavek tvůrčí činnosti zájemce pouze fyzická osoba, stejně tak autora pojímá jako fyzickou osobu autorský zákon. S takovýmto požadavkem se bohužel otevírá problematika nákladnosti soutěžního návrhu, což je zhruba 14 tisíc. EUR,²²⁸ takovou částku si běžný architekt v tuzemských poměrech může dovolit vynaložit jen zřídka. Vysoké finanční náklady tedy běžně kryjí architektonické ateliéry, jež se tak v podstatě stávají nepřímými účastníky soutěží o návrh. Soutěžní díla jsou tak vypracovávána na základě pracovního právního vztahu mezi architektem a ateliérem. Dle mého názoru je tato úprava nanejvýše vhodná, jelikož autor díla se nedostává do pozadí, jak tomu bylo dle předchozí úpravy,²²⁹ kdy zákon o veřejných zakázkách nespécifikoval „návrh“ potřebou vlastní tvůrčí činnosti uchazeče, a tak docházelo k situacím, kdy u soutěžního návrhu byl uveden např. pouze jen název ateliéru.

Jak je zmíněno výše, současná úprava dovoluje, aby zájemcem o účast či účastníkem soutěže byla pouze osoba schopná vlastní tvůrčí činnosti, tedy fyzická

---

²²⁷ Ustanovení § 103 odst. 1 zák. č. 137/2006 Sb.

²²⁸ PRAŽANOVÁ, M. Jak zvýšit počet architektonických soutěží v ČR? *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2010, č. 2., s. 6. Částka nákladu na soutěžní dílo je ve článku uvedena jako výsledek studie provedené Rakouskou komorou architektů, v mé práci ji uvádím pouze ilustrativně, jelikož se mi nepodařilo zjistit, v jaké cenové relaci se pohybují náklady v tuzemských podmínkách.

²²⁹ Až novelou č. 179/2010 Sb. Byla upřesněna definice „návrhu“, kterým se nadále rozumí písemně nebo graficky vyjádřený výsledek vlastní tvůrčí činnosti uchazeče.

osoba. V případě, kdy se architekt účastní soutěže tzv. sám za sebe, osobnostní i majetková autorská práva zůstávají nedotčena. V případě, kdy je soutěžní dílo vypracováno v rámci pracovněprávního vztahu architekta a ateliéru, vykonává zaměstnavatel majetková práva k dílu, které architekt vytvořil ke splnění své povinnosti, dle ustanovení § 58 AutZ. Ateliér má tedy právo dílo užít a, v souladu s ustanovení § 58 odst. 1 AutZ, za svolení autora možnost postoupit právo výkonu majetkových práv veřejnému zadavateli. Jsem toho názoru, že rozsah a způsob užití díla by měl být předem vymezen v soutěžních podmínkách tak, aby nedocházelo k případným sporům.

Architektonickému ateliéru, jehož zaměstnanec se soutěže o návrh účastní, je náhrada investice, kterou do práce architekta vložil, zajištěna jednak právem dílo užít, a to například publikováním v portfoliu ateliéru, jednak v případě, že je zaměstnancovo dílo porotou vybráno.

Dále je ještě třeba poznamenat, že v tam, kde půjde o úpravu (rekonstrukci) již existující stavby, bude za předpokladu, že původní architektonické dílo (popř. jeho pozdější tvůrčí změny) ještě není dílem volným, zamýšlený projekt znamená zásah do majetkových autorských práv autora – architekta stávající budovy a bude třeba získat jeho svolení. I tehdy, pokud jde o dílo volné, hrozí zásah do osobnostních práv autora, jestliže by dostavba a/nebo rekonstrukce znamenaly zásah do postmortální ochrany. Není třeba získat licenci, pokud by byla změna dokončené stavby, jež je vyjádřením architektonického díla, provedena v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty díla, dle ustanovení § 38d písm. b) AutZ.²³⁰

6.2.3. Na soutěž o architektonický návrh navazuje zadání veřejné zakázky na zhotovení projektové dokumentace.

Tato varianta je upravena ustanovením § 23 odst. 6 ZVZ, jež stanoví, že veřejná zakázka na služby, tedy zhotovení projektové dokumentace, je zadávána v návaznosti na soutěž o návrh. Skutečnost, že na soutěž bude navazovat jednací řízení bez uveřejnění, ve kterém bude vybranému účastníkovi zadána veřejná zakázka na zhotovení projektové dokumentace stavby, je třeba uvést již v podmínkách soutěže.

---

²³⁰ HEJDUK, T.; KŘEŠŤANOVÁ, V. Soutěž o nejlepší architektonický návrh a následné zadání vypracování projektové dokumentace ve světle zákona o veřejných zakázkách a zákona autorského. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Karolinum, 2009, s. 94 – 106.

Ustanovení § 23 odst. 6 dále říká, že „*předmětem veřejné zakázky na služby navazující na soutěž o návrh nesmí být vlastní realizace návrhu,*“ což je dle mého názoru vyjádření poněkud nešťastné, jelikož by to v podstatě znamenalo, že by vítězný návrh musel být pro potřeby veřejné zakázky zcela změněn, či vytvořen návrh nový, což by bylo v rozporu se smyslem soutěže o návrh. Zákonodárce tím však pravděpodobně myslel, že vítězi soutěže o návrh může být zadána navazující veřejná zakázka na služby na rozpracování návrhu, tedy zhotovení projektové dokumentace, nikoliv však veřejná zakázka na jeho vlastní realizaci.

Výhodou takového postupu veřejného zadavatele je, že v případě, že autor, který podal vybraný architektonický návrh, bude i zhotovitelem projektové dokumentace, vyhne se případným sporům týkajících se porušení osobnostního práva na ochranu proti zásahu do díla způsobem snižujícím hodnotu dle ustanovení § 11 odst. 3 AutZ, jelikož autorem jak návrhu, tak projektové dokumentace bude jedna osoba. Stejně tak nemohou nastat problémy s autorským dohledem vyplývající z případné skutečnosti, že autor vítězného návrhu a zhotovitel projektové dokumentace není tatáž osoba.

Nevýhodou se může jevit skutečnost, že soutěže o návrh se může účastnit i osoba bez autorizace ČKA (např. student architektury), jež pak nemusí být osobou odborně a věcně způsobilou ke zhotovení projektové dokumentace. V praxi se toto řeší tak, že zadavatel může dle ustanovení § 104 odst. 3 zákona o veřejných zakázkách, stanovit požadavky na splnění kvalifikačních předpokladů, např. profesní předpoklad autorizace k výkonu činnosti v dané oblasti, apod., nesplní-li zájemce kvalifikační předpoklady, bude ze soutěže vyloučen.

6.2.4. Na základě soutěže mají být vybranému účastníkovi či účastníkům soutěže o návrh poskytnuty soutěžní ceny nebo platby

Jde o variantu postupu zadavatele, kdy na soutěž o architektonický návrh nebude navazovat zadání veřejné zakázky na vyhotovení projektové dokumentace ke stavbě a veřejná zakázka je zadána v některém z typů zadávacího řízení výběrem z nabídek více uchazečů. Jinými slovy, zadavatel se neuchýlí k možnosti, kterou mu zákonodárce poskytl speciálně pro případy zadávání veřejných zakázek v jednacím řízení bez uveřejnění, jež navazují na soutěž o návrh. Zhotovení projektové dokumentace je tedy

zadáno v zadávacím řízení, jehož se může účastnit více uchazečů bez ohledu na to, zda se účastnili či neúčastnili soutěže o architektonický návrh.²³¹

Problematickou stránku této varianty představuje podvojnost autorských práv, jež vznikne v důsledku zpracování projektové dokumentace osobou, která není vítězem soutěže o návrh. Dochází tak k situaci, kdy autorská práva k architektonickému dílu v podobě návrhu náleží autorovi, jehož návrh byl v soutěži vybrán, avšak následně vznikají autorská práva i architektovi, jenž zpracoval projektovou dokumentaci na základě veřejné zakázky na zhotovení projektové dokumentace. Je tedy esenciální vyřešit tento problém tak, aby nedocházelo ke sporu, a to nejlépe již v soutěžních podmínkách, které by měly obsahovat ustanovení o rozsahu oprávnění vyhlášovatele nakládat s oceněnými či odměněnými návrhy, včetně práva na vystavení a reprodukci soutěžních návrhů, a závazek vyhlášovatele k dodržování autorských práv účastníků a způsob jim poskytnuté ochrany.²³²

Autorovi architektonického návrhu náleží právo na užití díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu dle ustanovení § 11 odst. 3 AutZ, jemuž neodporuje ani souhlas ke zpracování návrhu poskytnutý v soutěži, stejně tak autorovi náleží právo autorského dohledu nad následným zpracováním návrhu do podoby projektové dokumentace i stavby v souladu s § 11 odst. 3 AutZ. Architektovi, jenž zpracovává návrh do projektové dokumentace, pak vznikají autorská práva k této dokumentaci, stejně tak jako právo autorského dozoru při výstavbě.

Oproti předchozí eventualitě, poskytuje tato možnost zadavateli porovnat nabídky na zhotovení projektové dokumentace v rámci zvoleného zadávacího řízení a výběr nejvhodnějšího kandidáta na poskytnutí plnění veřejné zakázky na zhotovení projektové dokumentace.

---

²³¹ HEJDUK, T.; KŘEŠŤANOVÁ, V. Soutěž o nejlepší architektonický návrh a následné zadání vypracování projektové dokumentace ve světle zákona o veřejných zakázkách a zákona autorského. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Karolinum, 2009, s. 94 – 106.

²³² PLOS, J.; JELÍNEK, P. Příručka pro zadavatele architektonických a urbanistických zakázek. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: http://www.cka.cc/souteze/prilohy/manual_vz_090720 .

6.2.5. Na soutěž o architektonický návrh navazuje zadání veřejné zakázky na služby

V případě varianty, kdy na soutěž navazuje zadání veřejné zakázky na zhotovení projektové dokumentace, jde stejně tak jako u téhle varianty o zakázku na služby. Zadavatel bude opět postupovat dle ustanovení § 23 odst. 6 a § 102 a násl. ZVZ. Rozdíl, a dle mého názoru i výhoda, spočívá v tom, že tahle varianta umožňuje zadavateli uzavřít veřejnou zakázku na zhotovení projektové dokumentace s osobou odlišnou od výherce soutěže o návrh, s nímž sice také uzavře veřejnou zakázku na služby, avšak tato spočívá např. v autorském dohledu architekta při zhotovení projektové dokumentace a stavby, dle ustanovení § 11 odst. 3 AutZ. Vzhledem k dispozitivní povaze tohoto ustanovení, je možné sjednat institut autorského dohledu jako povinnost. Stejně tak jako u předchozí varianty je třeba zajistit souhlas autora architektonického návrhu s následným užitím díla. Tato varianta v sobě shrnuje výhody obou dvou předchozích, jelikož autor vítězného návrhu nepřijde zkrátka, i když s ním zhotovitel neuzavře veřejnou zakázku na zhotovení projektové dokumentace. Takovýto postup, především skutečnost, že je autorský dohled honorován, může být účinným prostředkem předcházení sporů a abstenci.²³³

6.2.6. Na soutěž navazuje zadání veřejné zakázky na služby a současně na základě této soutěže mají být vybranému účastníkovi či účastníkům soutěže o návrh poskytnuty soutěžní ceny nebo platby

Tato varianta byla zařazena do zákona o veřejných zakázkách novelou č. 55/2012 Sb. a jde o kombinaci obou dvou předešlých variant, které umožňovaly buď pouze ocenění či platební ohodnocení vybraných architektonických návrhů či uzavření veřejné zakázky na služby.

---

²³³ HEJDUK, T.; KŘEŠŤANOVÁ, V. Soutěž o nejlepší architektonický návrh a následné zadání vypracování projektové dokumentace ve světle zákona o veřejných zakázkách a zákona autorského. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Karolinum, 2009, s. 94 – 106.

Závěr

Účelem mé práce bylo promyslet a objasnit problematiku autorských práv v souvislosti s architekturou. Jak jsem již naznačila v úvodu, jde o téma značně komplikované a skutečnost, že v České republice neexistuje ucelená publikace poskytující základní charakteristiku jevů vyskytujících se v této oblasti, je velmi znepokojující.

V úvodu práce jsem si dala za cíl naleznout uspokojivou definici architektury, jelikož jde o stavební kámen celé mé práce. Architekturu nelze zaměňovat s právním pojmem architektonického díla ve smyslu autorského zákona, jelikož ne každý výsledek architektury může být považován za architektonické dílo. Svou pozornost jsem zaměřila i na lidovou architekturu, již lze díky neuzavřenosti pojmu tradiční lidová kultura obsaženém v ustanovení § 3b) AutZ subsumovat právě pod něj. S mého pohledu by však explicitní zařazení lidové architektury do tohoto ustanovení bylo vhodnějším východiskem, jelikož za současného stavu může docházet k představě, že lidová architektura není vyňata z ochrany autorského zákona.

Urbanistické dílo, stejně tak jako dílo architektonické je chráněno autorskoprávní úpravou, nelze však zapomínat, že je-li územní studie vydána jako součást územně plánovací dokumentace formou opatření obecné povahy, nevztahuje se na ní ochrana podle práva autorského, jelikož je z jeho působnosti vyňata jako úřední dílo. Stěžejním součástí druhé kapitoly je vymezení základních pojmů jako je architektonické dílo, urbanistické dílo a pojmové znaky autorského díla, které jsou nezbytnými náležitostmi, jež musí dílo splňovat, aby se na něj vztahovala autorskoprávní úprava. V této části práce jsem se věnovala i speciálním režimům autorských děl, jakožto spoluautorství a zaměstnanecká díla, jelikož jde o jevy v oblasti architektury velmi časté. Architektonické díla běžně vznikají za spolupráce několika architektů v ateliéru, kde je na denním pořádku i tvorba děl v souvislosti s pracovněprávním vztahem.

Mým záměrem bylo uvážit a vyložit hlavní střety zájmu autora a vlastníka, popř. uživatele architektonického díla či jeho rozmnoženiny. Z nastudovaných materiálů jsem zjistila, že ke dnešnímu dni je známo jen malé množství soudní sporů vyplývajících z autorských práv v architektuře. Což ovšem neznamená, že takové spory nejsou.

Většina z nich však z důvodů ekonomických a časových před soudce vůbec nedospěje. Velkou roli hraje i skutečnost, že porušení autorských práv se prokazuje jen s velkými obtížemi. Při řešení sporů vyplývajících z této tematiky je třeba dbát zásady ochrany hospodářské investice, ochrany slabšího, jímž je v tomto případě autor a zásady účelovosti architektonického díla. Nelze opomenout ani zákaz výkonu práva v rozporu s dobrými mravy.

Ve své práci jsem rozebrala i právo užít architektonické dílo, resp. jeho rozmnoženinu, ať již z pohledu originálního nositele autorských práv či z pohledu osoby, která je k výkonu takového práva oprávněna smluvně či ze zákona. Jak vyplývá z mé práce, častým jevem je užití kvalitního architektonického díla pro zviditelnění jiných produktů. Abychom zjistili, zda je takové užití, jež není smluvně upraveno, oprávněné, je třeba posoudit splnění tzv. tříkrokového testu oprávněnosti užití takového díla a kumulativně subsumovat konkrétní užití pod některou ze skutkových podstat volného užití a zákonných licencí. Domnívám se, že mnoho lidí má mylnou představu, že je-li jednou dílo umístěno na veřejném prostranství, mohou jej užívat, jak se jim zlíbí. Což je ovšem zásadní omyl. Považovala jsem za důležité alespoň stručně poukázat na soubor veřejných licencí Creative commons, které reflektují nazírání nejen mladých umělců na současnou autorskoprávní úpravu, jež především v oblasti architektonických děl není zcela adekvátní.

Pokusila jsem se relevantními prostředky předestřít problematiku ochrany poskytované architektonickým dílům, a to jak ochranu poskytovanou samotným autorským zákonem, tak i jinými občanskoprávními předpisy, trestněprávními či ústavněprávními.

Seznam zkratek

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.
ČKA	Česká komora architektů.
ČKAIT	Česká komora autorizovaných techniků a inženýrů.
LZPS	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ve znění pozdějšího předpisu.
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj.
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů.
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.
OOA-S	Ochranná organizace autorská – sdružení děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl.
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů.
SZ	Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů.
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.
ZVZ	Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách ve znění pozdějších předpisů.

Použitá literatura

KOMENTÁŘE

1. CHALOUPKOVÁ, H.; HOLÝ, P. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 477 s.
2. KNAP, K. *Autorský zákon a předpisy související: komentář*. 6. upr. vyd. Editor Jan Kříž. Praha: Linde Praha, 1998, 588 s.
3. KRČ, R. a kol. *Zákon o veřejných zakázkách a koncesní zákon: s komentářem*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. 703 s.
4. KŘÍŽ, J. a kolektiv. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2., aktualizované vyd., podle stavu k 1. 9. 2005. Praha: Linde, 2005.
5. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, 2150 s.
6. TELEEC, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2007, 971 s.

UČEBNICE A MONOGRAFIE

1. ANONYMUS. Základní informace o vypisování a průběhu architektonických soutěží. Editor: Pražanová, M. *Architektonické soutěže*. Praha: Česká komora architektů, 2010. s. 46.
2. ČERMÁKOVÁ-VLČKOVÁ, A.; SMEJKAL, V. *Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. 146 s.
3. DOMÉNECH, Jorge Ortega. *Arquitectura y derecho de autor*. Madrid: Fundación AISGE, 2005.
4. DUDÁK, V.; POŠVA, R.; NEŠKUDLA, B. *Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu*. 2. vydání. Praha: Baset, 2002, 534 s.
5. DVOŘÁK, D.; SERAFÍN, P. *Veřejné zakázky ve stavebnictví. Zákon o veřejných zakázkách podle stavu k 1. 1. 2011 a jeho praktická aplikace ve stavebnictví*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. 423 s.

6. KNAP, K. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1967, 368 s.
7. TELEC, I. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 153 s.
8. TELEC, I. *Přehled práva duševního vlastnictví - Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. vydání. Brno: Doplněk, 2007. 199 s.
9. TŮMA, P. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 167 s.

ČLÁNKY

1. ANONYMUS. Zadávání veřejných zakázek. Architektonické soutěže. *Bulletin České komory architektů: příloha*. Praha: Česká komora architektů, 2009. č. 3., s. 33 – 36.
2. BULLINGER, W. Oblast rozporů mezi autorským právem architekta a vlastnickým právem investora. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 9 – 10.
3. DVOŘÁK, J. Spor architekta von Gerkana s Německými drahami. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2006. č. 4., s. 30.
4. DVOŘÁK, J. Spor architekta von Gerkana s Německými drahami. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2007. č. 4., s. 40.
5. HEJDUK, T.; KŘEŠŤANOVÁ, V. Soutěž o nejlepší architektonický návrh a následné zadání vypracování projektové dokumentace ve světle zákona o veřejných zakázkách a zákona autorského. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Karolinum, 2009, s. 94 – 106.
6. HOUŽVIČKOVÁ, H. Problematika autorskoprávní ochrany díla architektonického, vytvořeného zaměstnancem v zaměstnaneckém poměru, v souvislosti s autorským honorářem. *Právo a zaměstnání*. Praha: Orac, 2005. č. 5., s. 2 – 4.
7. KADLEC, J. Zadavatele nutí architektky vzdát se autorských práv. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2009. č. 3., s. 31.

8. KŘÍŽ, J. Co lze považovat za autorské dílo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 7 – 8.
9. KŘÍŽ, J., LENGHARTOVÁ, L. Architektonická díla jako druh děl autorských a jejich ochrana dle stávající právní úpravy. *Aktuální otázky práva autorského*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 11 – 30.
10. KUMPRECHT, Pavel. Literatura k § 2 odst. 1 AutZ. [cit. 2012-03-31]. Dostupné z ASPI.
11. MIKITA, P. Licence Creative commons v prostředí českého právního řádu. *Aktuální otázky práva autorského*. Praha: Karolinum, 2010. s. 53 - 61.
12. MYŠKA, M. Limity rozmnoženiny pro osobní potřebu. *Dny práva- 2010- Days of Law. Sborník 4. ročníku mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. Masarykova universita: 2010. s. 994.
13. PLOS, J. Stanovisko k ochraně autorských práv ke stavbám jakožto rozmnoženinám autorského díla v reklamě. *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2009. č. 3., s. 29.
14. PLOS, J. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 11 – 15.
15. PRAŽANOVÁ, M. Jak zvýšit počet architektonických soutěží v ČR? *Bulletin České komory architektů*. Praha: Česká komora architektů, 2010. č. 2., s. 6.
16. SAPÁK, J. Fáze projektové činnosti architekta a autorské právo. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně*. Praha: Česká komora architektů, 2009. s. 16 – 18.
17. TELEC, I. Posuzování oprávněnosti změny autorského díla. Metodický náhled podle českého práva. *Právní obzor: časopis Ústavu státu a práva Slovenskej akadémie vied*. 2010, č. 4, s. 303 – 311.
18. TELEC, I. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2010. č. 19, s. 681 – 718.

SBORNÍKY

1. *Autorská práva v architektuře: sborník přednášek z mezinárodního symposia: 3. dubna 2009 v Brně.* Editor Markéta Pražanová. Praha: Česká komora architektů, 2009, 45 s.
2. *Sborník ČKA: architektonické soutěže 2010.* Editor Markéta Pražanová. Praha: Česká komora architektů, 2010, 61 s.

PRÁVNÍ PŘEDPISY (ve znění pozdějších předpisů)

1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, ve znění vyhlášky Ministerstva zahraničních věcí č.133/1980 Sb., ze dne 8. července 1980.
2. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, ve znění vyhlášky MZV č. 191/1995 Sb.
3. Příloha č. 1 k zák. č. 137/2006 Sb., seznam služeb podléhajících uveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie.
4. Real Decreto Legislativo 1/1996, Ley de Propiedad Intelectual.
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES, ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.
6. Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.
7. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
8. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
9. Zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).
10. Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon).
11. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
12. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
13. Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

14. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.
15. Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
16. Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.
17. Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy.
18. Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku).
19. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon).
20. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže).
21. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.
22. Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách.
23. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).
24. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
25. Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb.
26. Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 500/2006 Sb., o územní dokumentaci.
27. Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 501/2006 Sb., o požadavcích na využití území.
28. Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o územním řízení.

JUDIKATURA A ROZHODNUTÍ SPRÁVNÍCH ORGÁNŮ

1. Rozhodnutí Ministerstva kultury ze dne 5. srpna 2009, sp. zn.: MK-S 2797/2009 OAP.
2. Rozhodnutí Ministerstva kultury ze dne 24. května 2002, č. j. 5106/2001.
3. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. dubna 2005, č. j. 23 C 47/2006-186.
4. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. srpna 2006, č. j. 1 Co 157/2005 – 206.

5. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 14. listopadu 2006, č. j. Co 190/2005 – 475.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2007, sp. zn. 25 Cdo 2429/2007.
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2008, sp. zn. 30 Cdo 410/2007.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. září. 2009, sp. zn.: 30 Cdo 4924/2007.
9. Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. května 2009, sp. zn. IV. ÚS 561/09.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. ANONYMUS. Brněnská ringstrasse. [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.tugendhat.eu/cz/brnenska-ringstrasse.html>
2. ANONYMUS. Copyright – The image of Atomium is protected and can only be used under certain conditions. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: <http://atomium.be/AuthorsRights.aspx?lang=en>
3. ANONYMUS. Dotaz – autorský dozor. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/dotaz-autorsky-dozor
4. ANONYMUS. Licenční ujednání a vzor licenční smlouvy. [cit. 2012-06-27]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/vzory_smluv/licenci-smlouva-vzor
5. ANONYMUS. Peter Zumthor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2012-08-10]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Zumthor
6. ANONYMUS. Výpočet honoráře architekta /inženýra (technika) pro pozemní stavby podle honorářových zón a započítatelných nákladů. [cit. 2012-06-26]. Dostupné z: http://80.83.66.232/doc/vypocet/vypocet_kom.htm
7. DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro osobní potřebu I. *Právní rádce*. Praha: Economia, 2007. č. 4. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-20974790-F00000_detail-rozmnozovani-autorskych-del-pro-soukromou-potrebu-i
8. FROLEC, V. Lidová architektura. [cit. 2012-08-28]. Dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/architektura.htm#architektura>

9. HANÁK, M. Ochrana urbanistických a architektonických hodnot zástavby. [cit. 2012-08-25]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-51334100-ochrana-urbanistickych-a-architektonickych-hodnot-zastavby>
10. HOLOUBKOV, D. Projektová dokumentace u Nejvyššího soudu. [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/projektova-dokumentace
11. KADLEC, J. Poznámky a výhrady k uzavírání smluv na zhotovení projektové dokumentace. [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/vzory_smluv/smlouvy-nejvetsi-chyby
12. PLOS, J. Krátký obecný komentář k problematice kalkulace honorářů. [cit. 2012-06-25] Dostupné z: www.cka.cc/pravni_predpisy/standardy_vykonu
13. PLOS, J.; JELÍNEK, P. Příručka pro zadavatele architektonických a urbanistických zakázek. [cit. 2012-08-20]. Dostupné z: http://www.cka.cc/souteze/prilohy/manual_vz_090720
14. PLOS, J. Urbanistická koncepce je předmětem autorskoprávní ochrany. [cit. 2012-08-24]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/dotaz-urbanisticka-koncepce
15. PRAŽANOVÁ, M. Soud zrušil pokutu 500.000,- Kč pro ČKAIT. [cit. 2012-06-26]. Dostupné z: http://www.cka.cc/pravni_predpisy/standardy_vykonu/ckait-pokuta
16. SLÁDEČEK, S. co je architektura. [cit. 2012-08-26]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&id=587&type=3&>
17. Webový portál Autodesk: <<http://www.autodesk.cz>>
18. Webový portál Creative commons: <<http://www.creativecommons.cz>>
19. Webový portál Grand Prix obce architektů: <<http://www.grandprix-architektu.cz/>>
20. Webový portál Langhans: <<http://www.langhans.cz/index.php>>
21. Webový portál Ochranné organizace autorské: Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl: : <<http://www.ooas.cz/>>

22. Webový portál Ochranného svazu autorského GESTOR:
<<http://www.gestor.cz>>

Název práce v anglickém jazyce

Copyright in architecture

Abstrakt

Hlavní záměr, jež sleduji mou prací, je poskytnout komplexní přehled o problematice autorského práva v architektuře. Jde o tematiku velmi složitou a orientace v ní přináším mnohé obtíže nejen laické veřejnosti. Jak vyplynulo z mé práce, soudních sporů týkajících se této problematiky je jen velmi málo, což však neznamena, že neexistují. Architekti či architektonické ateliéry však nemají zájem pouštět se do dlouhotrvajících prostředků a tak velká většina těchto sporů končí mimosoudním urovnáním. Tento způsob je pochopitelný, jelikož tvorba architektonických děl je architektem obživou a raději poleví ze svého stanoviska, nežli by podstupoval ekonomicky i časově nevýhodný souboj s investorem.

Má diplomová práce se skládá z šesti kapitol, z nichž každá rozebírá architektonické dílo z různého pohledu. Účelem úvodní kapitoly je poskytnout objasnění mimoprávního pojmu architektury a lidové architektury, již se autorský zákon dotýká jen velmi letmo.

Stěžejními prvky druhé kapitoly jsou charakteristiky architektonického díla, včetně díla urbanistického a pojmové znaky, které musí dílo naplnit, aby mu byla poskytnuta ochrana dle autorského práva. Mimo tyto pojmy jsem se zaměřila i na autorství, spoluautorství či problematiku zaměstnaneckého díla.

Ve třetí kapitole rozebírám možné střety zájmů mezi autorem architektonického díla a vlastníkem stavby, resp. rozmnoženiny architektonického díla. Předestřena je i tematika kolektivní správy děl a autorských honorářů.

Následující kapitola se pak nese ve znamení práva užít dílo ať již nositelem autorských práv k dílu či osobou, jež je k výkonu práva dílo užít oprávněna. Pokusila jsem se vystihnout obecnou charakteristiku licencí Creative commons, které jsou odpovědí na prudký rozvoj v oblasti informačních technologií. Nezapomínám ani na užití architektonického díla v reklamě.

Záměrem v předposlední kapitole bylo shrnout a popsat právní ochranu poskytovanou architektonickému dílu a to na úrovni ústavní, ale i občanskoprávní, trestněprávní a správní.

Závěr mé práci je věnován tématice zadávání veřejných zakázek na služby v oblasti architektury a soutěžím o architektonický návrh dle zákona o veřejných zakázkách.

Abstract

The purpose of my thesis is to provide a comprehensive overview of the issues of copyright in architecture. It is a very complex topic and orientation in it brings many difficulties not only to public. As revealed in my work, there is very few litigation on this issue, but that doesn't mean that they don't exist at all. However, architects or architectural ateliers mostly aren't interested in venturing into protracted disputes and the vast majority of these disputes ends with out court settlements. This behavior is understandable, since building design represents architect's livelihood, they rather abate in their opinions rather than undergoing the time and economically disadvantageous battle with the investor.

My diploma thesis consists of six chapters, each of them examines architectural work from a different perspective. The purpose of the first chapter is to clarify the concept of architecture and traditional architecture, which the Copyright Act conceives just very briefly.

The second chapter analyzes the characteristics of an architectural work, including the urbanistical work. Another part focuses on legal conceptual characteristics that work must fulfill to be under the protection of copyright law. Beside that, I describe concept of authorship, co-authorship and employee work issues.

The third chapter deals with the potential conflict of interest between the architect and the owner of the building or owner of the copy of an architectural work. One part of chapter addresses the issues of collective management of copyright works.

The following section of my paper explains the right to use the work either by the author himself or by a person authorized to exercise the right to use the work. I also tried to capture the general characteristics of the Creative Commons licences, which represent a response to the rapid development in information technology. I didn't forget to describe the use of architectural works in advertising.

My intention in the fifth chapter is to summarize and describe the legal protection provided to architectural work on the constitutional level, but also by civil, criminal and administrative law.

The final passage of my work is dedicated to the theme of the award of public service contract in the field of architecture and architectural design competitions under the act about public procurement.

Klíčová slova

Architektonické dílo

Architektura

Autorské právo

Key words

Architectural work

Architecture

Copyright